

**De
forsvarer
vores
frihedsrettigheder**

30 år med Sakharovprisen

De

forsvarer

vores

frihedsrettigheder

© Den Europæiske Union,
Europa-Parlamentet, 2017

Fotografier

Enri Canaj/Magnum Photos
Bieke Depoorter/Magnum Photos
Jérôme Sessini/Magnum Photos
Newsha Tavakolian/Magnum Photos, bistået af
Amine Landoulsi

Tekster

Éric Fottorino, bistået af Manon Paulic

Grafisk design

Hello Dune Lunel

Tak til

Følgende modtagere af Sakharovstipendiater:
Asma Kaouech, Ameha Mekonnen, Jadranka
Miličević og Samrith Vaing
Magnum Photos: Clisse Bourgeois, Antoine
Kimmerlin, Nikandre Koukoulioti, Giulietta
Palumbo, Claire Saillard, Pauline Sain

De synspunkter, der kommer til udtryk i denne
bog, er udelukkende forfatternes ansvar og
afspejler ikke nødvendigvis Europa-Parlamentets
officielle holdning.

**De
forsvarer
vores
frihedsrettigheder**

30 år med Sakharovprisen

Næste dobbeltside: **Guy le Querrec**
Berlin, Tyskland, 1989
Unge fejrer nytår på toppen af Berlinmuren.

Indhold

Forord	9
Samrith Vaing	14
Asma Kaouech	48
Ameha Mekonnen	82
Jadranka Miličević	114
De forsvarer vores frihedsrettigheder	151
Sakharovprisen	167
Prismodtagere	168
Europa-Parlamentets rolle	170

Forord

Antonio Tajani

Europa-Parlamentets formand

Sakharovprisen, som vi fejrer trediveåret for i år, er lige så aktuel i dag, som den var i 1988, hvor den blev uddelt for første gang til Nelson Mandela og Anatolij Martjenko. Kampen for menneskerettigheder står fortsat højt på Europa-Parlamentets dagsorden. Sakharovprisen for tankefrihed er et flagskibsinitiativ i vores bredere engagement i menneskerettighederne, som er kernen i vores fælles værdier.

Sakharovprisen er blevet tildelt mange fremtrædende personligheder og er i tidens løb blevet meget mere end en årlig ceremoni. Det er nu et vigtigt redskab for prismodtagerne. Europa-Parlamentet forbinder dem med Sakharovprisnetværket og hjælper dem i deres rolle som ambassadører for at fremme initiativets ånd. Sammen med dem har vi iværksat Sakharovstipendiatprogrammet for menneskerettighedsforkæmpere til at støtte aktivister i hele verden.

Denne bog handler om alle dem, der — ligesom prismodtagerne — kæmper for deres

rettigheder og for mere retfærdige samfund og samtidig motiverer andre til at gøre det samme. Jeg kan kun udtrykke min beundring for og min støtte til de fire modige Sakharovstipendiater — fire blandt mange andre — hvis eksemplariske liv og arbejde er beskrevet i denne bog. Jeg vil ligeledes benytte lejligheden til at takke Éric Fottorino, fremragende journalist og forfatter, som formår at fortælle deres historie og samtidig giver stof til eftertanke i sit essay om menneskerettighederne i verden, samt Jérôme Sessini, Bieke Depoorter, Enri Canaj og Newsha Tavakoliani, fire velansete fotografer, hvis billeder hjælper til at gøre disse historier levende.

I de seneste år er civilsamfundets råderum gradvist blevet indskrænket mange steder rundt om i verden. Organisationer, der søger at fremme deres medborgeres grundlæggende rettigheder, beskyldes sommetider i deres lande for at være udenlandske agenter, og der anvendes intimidering, tilbageholdelse og tortur for at bringe dem til tavshed. Grundlæggende rettigheder anfægtes også

i de vestlige samfund og inden for EU's grænser. Global terrorisme truer vores borgeres mest grundlæggende frihedsrettigheder, og vi bør bekæmpe den med beslutsomhed uden dog at forgribe os på vores grundlæggende frihedsrettigheder.

Indtil videre er forkæmpere for demokrati fra Cuba blevet hyldet med Sakharovprisen tre gange: Guillermo Fariñas i 2010, Kvinder i Hvidt i 2005 og Oswaldo José Payá Sardiñas i 2002. Med tildelingen af prisen til Hu Jia i 2008 og Wei Jingsheg i 1996 har den to gange sat rampelys på den lange og vanskelige kamp for menneskerettighederne i Kina. Vi hyldede ligeledes de iranske aktivister Nasrin Sotoudehs og Jafar Panahis indsats i 2012 samt den russiske ikkestatslige organisation Memorials arbejde i 2009.

Pressefriheden er kommet under pres i mange lande, hvor regeringerne forsøger at lukke munden på og undertrykke journalister. Da Sakharovprisen blev tildelt Journalister uden Grænser i 2005, det hviderussiske journalistforbund i 2004 og Oslobodjenje i 1993, hyldede Europa-Parlamentet karismatiske aktører, der opretholder uafhængig journalistik som ryggraden i et demokrati.

Kvinder er fortsat blandt de mest sårbare med hensyn til krænkelser af menneskerettighederne. Prismodtagerne i 2013 og 2005 — Malala Yousafzai og Hauwa Ibrahim — forsvarer og fremmer ihærdigt kvinders rettigheder, herunder sikring af adgangen til uddannelse. I 2016 hædrede Sakharovprisen to modige yazidikvinder fra Irak, Lamya Haji Bashar og Nadia Murad, og i 2014 den congolesiske læge Denis Mukwege for at tage kampen op mod den afskyelige vold, som kvinder og børn udsættes for under konflikter.

Sakharovprisen hylder også selve tankefriheden som den mest intime af alle menneskerettigheder. Sakharovprismodtagere som den saudiarabiske blogger Raif Badawi er blevet fængslet blot for at give udtryk for deres idéer.

Igennem tre årtier har Sakharovprismodtagerne efterladt sig en inspirerende arv. Det er mit håb, at den inspiration, som de giver os, i løbet af de næste 30 år vil bevæge andre, få dem til at engagere sig og til at kæmpe for en mere retfærdig verden og dermed få Sakharovprisen til at vokse sig endnu stærkere.

Venstre side: **Ian Berry**
Sydafrika, Lamontville, 1994
Støtter af Nelson Mandela venter på hans ankomst ved præsidentvalget.

Næste dobbeltside: **Stuart Franklin**
Kina, Beijing, 1989
Samling på Den Himmelske Freds Plads i en protest, der bliver alvorligt undertrykt nogle få dage senere.

Samrith Vaing

Cambodja

ved
Jérôme Sessini

Samrith Vaing er 35 år. Han præsenterer sig uden videre som en indfødt. Han tilhører mindretallet bunong, som er et af de 24 samfund i landet og også et af de største og ældste, eftersom det i over 2 000 år har haft hjemme i provinsen Mondol Kiri i det østlige Cambodja tæt på grænsen til Vietnam.

Det, der har slået fotografen Jérôme Sessini, som har fulgt ham igennem flere dage, er den absolutte ro, som man finder i landskabet og hos disse mennesker. Enkeltheden hos landsbyboerne, deres autencitet, som de for enhver pris ønsker at beholde. »Der er intet abstrakt eller ideologisk i deres fremgangsmåde,« forklarer journalisten, der er vant til krigszoner med ekstreme spændinger. Her synes alt at være gunstigt for ro. »Det er svært at påpege den politiske vold,« understreger han. Han følte den imidlertid, da de tog til Stung Treng. Samrith ville rejse til nogle landsbyer i skoven, men militær- og politistyrker blokerede adgangen. Det var ikke muligt at etablere kontakt til lokalsamfundene. Menneskerettighedsforkæmperen ville for enhver pris opnå adgang. Det lå ham i den grad på

sinde, at hans gæst skulle forstå vanskelighederne for disse samfund, der er overladt til grådigheden hos kinesiske virksomheder, som eksproprierer deres jord med regeringens medvirken. Jérôme Sessini afviste at tage denne risiko. Faren var for stor.

Scenen med dens problemer er sat. Her sammenblandes beskyttelsen af den enkeltes frihedsrettigheder med beskyttelsen af miljøet, skoven og dens indbyggere, mennesker og dyr og af de aber, som deler familiernes liv, samt af de hunde, der optræder på billederne som rigtige personer. Da fotografen ankom til Cambodja, glædede Samrith Vaing sig ved tanken om at skulle tale engelsk hele ugen. Således kunne han forbedre sin sprogbrug for endnu bedre at kunne formidle sit budskab til de internationale myndigheder og alle dem, han ønskede at gøre opmærksomme på sin sag. Det er navnlig forholdet mellem mennesket og jorden, bevaringen af de naturlige

Cambodja, Prame, juli 2017
*Samrith Vaing, menneskerettighedsaktivist
og Sakharovprisstipendiat*

Cambodja, Stung Treng-provinsen
*Skovryddet område som følge af intensiv
udnyttelse af træ, udvidelse af dyrkbar jord
og bygning af dæmninger*

Næste dobbeltside: Cambodja, Mondol
Kiri-provinsen
*Bunongfolket udgør den største etniske gruppe
i bjergområderne i Cambodja. De har boet
i provinsen Mondol Kiri i omkring to tusinde år.*

miljøer og kampen mod klimaforandringer, der optager og bekymrer denne jordaktivist. »I go to the ground,« gentager han om og om igen, hvilket er en måde at vise, at han holder sig tæt på disse mennesker, deres problemer og deres bekymringer.

»Jeg interesserer mig især for skoven,« forklarer han. »Jeg forventer, at regeringen handler, og at den slutter sig til os i denne proces. Men der sker intet. Tværtimod. Skoven er forsvundet. Nogle aktivister er blevet dræbt eller er nu i fængsel. Andre er bange på grund af det pres, de udsættes for, og de ender med at opgive deres engagement.« Samrith Vaing nægter dog at lade sig intimidere. Han vil kæmpe for sine mod alle uretfærdighederne. Ikke tabe nogen på vejen. Redde naturen for at redde mennesket.

Det er synet af dette land og af indbyggerne i skoven, der har fået Jérôme Sessini til at opgive brugen af farver. Han mener, at den autentiske måde, som disse landsbyboere lever på, kræver sort og hvidt. »For at nå ind til det væsentlige,« siger han, »er det bedre at genskabe skønheden ved at frigøre billedet for alt, hvad der virker overflødig.« Som om han ønskede at etablere en endnu mere direkte kontakt mellem sit emne og den, der udforsker det. Hvad har han fundet så betagende i dette Cambodja, der stadig slås med spørgelserne fra folkedrabet, der blev begået af De Røde Khmerer mellem 1975 og 1979? På museet til minde om folkedrabet i Phnom Penh har Jérôme Sessini set disse tusindvis af fotografier af ofre, disse ansigter, der for evigt

er tavse, men som er så udtryksfulde. Han har uden tvivl læst noget af den alvor, der omgiver disse billeder, i deres udtryk. Ligesom på det udendørsmarked i Stung Treng, hvor en ung kvinde med en beslutsom mine sælger sine grøntsager i regnvejr. Her er den oprindelige befolkning konstant truet med uddrivelse, siden en kinesisk virksomhed har påbegyndt opførelsen af en dæmning. For at tvinge bunongfolket til at forsvinde forbyder de lokale myndigheder dem adgang til indendørsmarkeder, som dog findes. Ved at holde dem udenfor, overladt til vind og vejr, forsøger de at tage modet fra dem. De ved også, at de ved at påtvinge dem disse vilkår bevirker, at deres indkomst reduceres. De håber, at bunongfolket således vil acceptere de centrale myndigheders forslag: forlade deres hjem, flyttes langt væk fra hjemmet, langt fra deres forfædres jord i anonyme boliger på steder uden historie. Disse flytningsprogrammer er en nagende bekymring for bunongfolket i skoven, der ikke forlanger andet end at kunne blive på den jord, hvor de altid har levet. Samrith Vaing er på deres side. Han ved, at magthaverne ikke har nogen samvittighed. Den klan, der styrer landet, kan jævne tusindvis af hektarer med jorden uden at blinke, og de er ligeglade med, om der ligger nogle landsbyer i vejen. De finansielle interesser står over alt andet.

Det er her, Samrith griber ind ved hjælp af sin organisation, Community Development Cambodia (CDC). »Jeg arbejdede længe i en national sammenslutning i hovedstaden,« forklarer han. »Vi havde få midler og derfor

ringe mulighed for at komme rundt. Nu er jeg tilbage i min provins Kratie, som er et meget turistpræget sted. Der er mange forskellige problemer. Her oplever den oprindelige befolkning en invasion af sukkerrør. Kinesiske og vietnamesiske virksomheder tager jorden, ødelægger skoven og planter sukkerrør. Herudover stammer problemet fra gummitræplantager til fremstilling af gummi. Tæt på grænsen til Vietnam er det bedrifter, der producerer palmeolie, som truer tilværelsen for indbyggerne og adgangen til naturressourcer.« Regeringens politik med at udstede licenser til udenlandske virksomheder mod penge skaber store ubalancer og giver skrupelløse investorer mulighed for at bemægtige sig landbrugsjord. Der hersker korrupsion, og den cambodjanske skov fældes systematisk. »De virksomheder, der slår sig ned her, fremstiller falske rapporter og hævder, at deres indflydelse ikke påvirker befolkningens liv. De offentlige myndigheder lukker øjnene. De udenlandske virksomheder tøver ikke med at rydde store arealer. Træet sendes til Vietnam og derfra til Kina for at blive solgt.« Jérôme Sessinis billeder kræver ingen kommentarer. Så mange ødelagte, raserede landskaber som efter et jordskælv! Når træerne og vegetation forsvinder fra jordbunden, bliver den ustabil. Oversvømmelser forvolder uhyre ødelæggelser. Det er kun børnene, der glæder sig over at kunne springe i de søer, der er opstået ud af ingenting i løbet af få timer.

Samrith Vaing giver disse befolkningsgrupper, som risikerer at blive fordrevet fra deres hjem, et vigtigt våben: kendskab til deres

rettigheder. »Hvis de ikke kender dem, hvordan skal de så kunne forsvare sig?« På trods af den risiko, han løber, tøver han ikke med at tage ordet i medierne, når det er nødvendigt, og heller ikke med at sige sit navn offentligt. Han bruger de sociale netværk og offentliggør mange videoer. Han har endda skabt sin egen YouTube-kanal for at informere om sin indsats. Men hans fremgangsmåde er frem for alt uegennyttig: »Jeg forbliver i det skjulte for at støtte den oprindelige befolkning. Jeg står bag dem for at hjælpe dem med at opbygge deres forsvar. Mit mål er at skabe en bevidsthed, ikke at bekæmpe specifikke enheder. Jeg undgår at pege fingre ad regeringen. Min strategi er ikke at kritisere den direkte, men at fremhæve forkastelige forhold. Jeg koncentrerer også mit arbejde om den globale opvarmning. Dette spørgsmål og spørgsmålet om levevilkår er tæt forbundet. Jeg har lært af at observere situationen i Malaysia. De indfødte ernærer sig af skovens rigdomme: honning og vildt. De indsamler også harpiks og gummi. Til gengæld tager de også vare på skoven. Når de beskytter skoven, bremses den globale opvarmning. Her i Cambodja kæmper den oprindelige befolkning for at sikre, at regeringen handler og garanterer deres rettigheder: adgang til jorden og naturressourcerne, retten til skoler, veje og hospitaler. Hvis disse helt afgørende spørgsmål ikke alle løses samlet, vil der udbrude alvorlige konflikter.«

Samrith overfører utrætteligt sin glød, sin energi og sin vilje til de familier, han møder, for at støtte dem i kampen for deres rettigheder. Det er nok at mærke sig de blikke, som

Jérôme Sessini har fanget, for at aflæse en ro og beslutsomhed, denne blanding af afklarethed og bestemthed, som i den grad har påvirket fotografen. Et kvindeansigt foran det kinesiske industrikompleks Rui Feng, som mistænkes for på ulovlig vis at have beslaglagt 500 hektar for at plante sukkerrør i provinsen

Preah Vihear. Ansigter på landsbyboere fra mindretallet kui i landsbyen Prame, kvinder og børn, fiskere, skoleelever, som blot ønsker, at intet skal ændre sig i deres liv. Det at betragte disse ansigter er en lektion i mod og en kilde til håb.

Cambodja, Stung Treng
*Bunongkvinde, der sælger sine varer omkring
markedet i Stung Treng*

Cambodja, Stung Treng-provinsen
Samrith Vaing (til højre) besøger en bunongfamilie, der er blevet flyttet af regeringen. Som følge af skovhugst og opførelse af dæmninger, som kinesiske industrikoncerner står for, er de oprindelige folk af den cambodjanske regering blevet tvunget til at flytte fra den jord, hvor de har boet i umindelige tider.

Cambodja, Preah Vihear-provinsen
*Cheom Kol bor over for det kinesiske
industrikompleks Rui Feng. Familierne anklager
Rui Feng International for ulovligt at have ryddet
næsten 500 hektar jord med henblik på at skabe
en sukkerrørsplantage.*

Cambodja, Preah Vihear-provinsen
*Et barn fra bunongmindretallet svømmer, efter at
en kraftig regn har skabt oversvømmelser.*

Cambodja, Stung Treng-provinsen
*Et bunongbarn i en af regeringens
genhusningslejr*

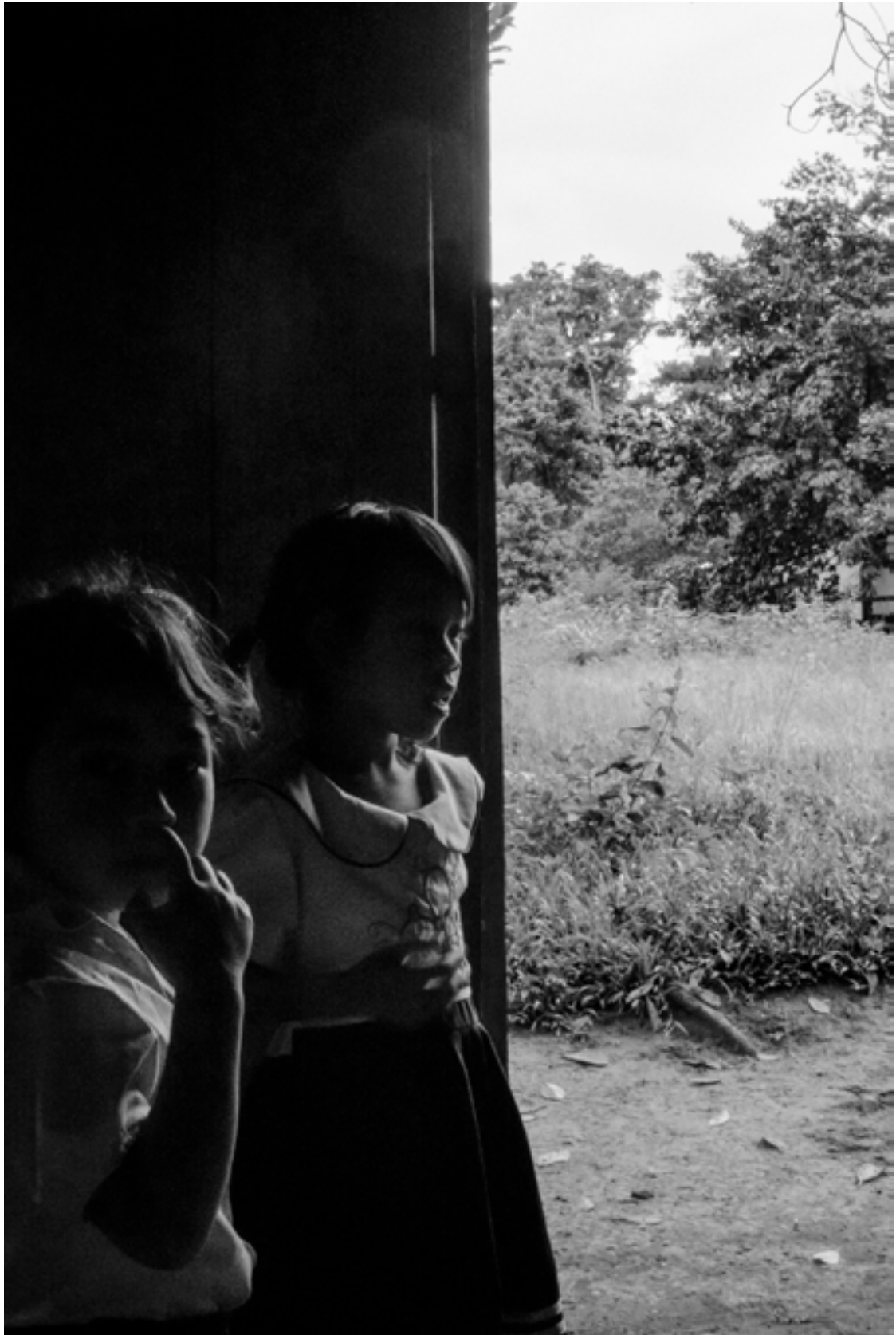

Forrige dobbeltside og side til venstre:
Cambodja, Preah Vihear-provinsen
Bunongmindretalsbørn leger langs vejen.

Cambodja, Preah Vihear-provinsen
Ung bunongkvinde, der fisker

Venstre og højre side: Cambodja, Mondol
Kiri-provinsen
*Børn fra bunongmindretallet før
søndagsgudstjenesten i den kristne kirke i Laoka*

Ovenstående: Cambodja, Mondol Kiri-provinsen
Messe i kirken i Laoka

Højre side: Cambodja, Prame
Børn fra den etniske gruppe kui i landsbyen i Prame

Næste dobbeltside: Cambodja, Anlong Srey
Mennesker fra mindretallet af det oprindelige folkeslag kui i landsbyen Anlong Srey. KUIerne er aktivt engageret i beskyttelsen af skoven i Prey Lang.

Cambodja, Stung Treng-provinsen

Ovenstående: Cambodja, Preah Vihear-provinsen
Børn, de fleste fra det etniske mindretal kui, i skolen

Næste dobbeltside: Cambodja, Preah Vihear-provinsen
En bunongfamilie bor over for det kinesiske industrikompleks Rui Feng.

Venstre side: Cambodja, Prame
Ung kuikvinde i landsbyen i Prame

Ovenstående: Cambodja, Preah Vihear-
provinsen
Det kinesiske industrikompleks Rui Feng

Næste dobbeltside: Cambodja, Prame
Kuibørn i landsbyen i Prame

Venstre og højre side: Cambodja, Prame
Aktivister for kuimindretallets rettigheder

Næste dobbeltside: Cambodja, Preah
Vihear-provinsen
Skolebørn fra bunongmindretalsbørn langs vejen

Asma Kaouech

Tunesien

ved Newsha Tavakolian

Asma Kaouech er 25 år. Hun er jurist. Hendes far var professor i filosofi. Han gav hende nogle gode råd: Se ikke Ben Alis fjernsyn. Du skal hellere læse bøger, f.eks. af Kant og Heidegger, studere demokrati, individuelle rettigheder, kvinders rettigheder. »Han gav mig mange bøger om feminisme,« fortæller den unge tuneser, som er opvokset i hovedstaden, men oprindeligt kommer fra den sydlige del af landet.

»Siden barndommen har han lært mig, hvordan man skal være et menneske, der bærer værdier.« Bære værdier, ligesom man bærer et håb. Disse få ord gør denne forkæmper enestående. Hendes ilddåb går tilbage til 2011, to uger inden den revolution, som førte til diktatoren Zine el-Abidine Ben Alis fald og bortrejse. Ganske vist har Tunesien tusindvis af folk som Asma rundt om i landet at støtte sig til, som den iranske fotograf Newsha Tavakolian, der har fulgt hende, understreger, og det er en betydelig menneskelig rigdom. Men denne Asma er unik på grund af hendes ord, hendes bevægelser, den måde, hvorpå hun forvandler de uvirksomme gadebørn, som det hurtigt kan ende galt for, til hvide klovne.

Tunesien, Tunis, august 2017
Asma Kaouech, 25 år, Sakharovprisstipendiat, leder Fanni Raghman Anni, en tunesisk sammenslutning til forsvar af menneskerettighederne. Dette er en af de første organisationer, der har skabt kunstneriske workshops til bekæmpelse af radikaleringen af unge.

Først er der smerten hos en mand, Mohamed Bouazizi, hvis opofring i Sidi Bouzid den 17. december 2010 udløste en bølge af protester uden fortilfælde, klagerne fra et helt folk, der var udmattet af politistyret under Ben Ali og hans klan. Når folk bliver frie, ved de ikke altid, hvad de skal gøre med denne frihed. Herefter kommer så den tid, hvor islamisterne fra partiet Ennahda har magten. En anden smerte. Men historiens tog kører, trukket af gaden, der kræver en ny forfatningsgivende forsamling, en ny forfatning, der endelig blev vedtaget den 26. januar 2014. Asma er lykkelig: »Denne tekst garanterer mange nye rettigheder: lighed mellem mænd og kvinder, unges ret til at deltage i politik, samvittighedsfrihed, et stort fremskridt.« Som mange af hendes landsmænd har hun ikke kæmpet forgæves. Hun har ikke protesteret forgæves. Hun har ikke været to dage i fængsel forgæves inden revolutionen, da Ben Alis politi smed hende bag tremmer.

Tunesien, Tunis
*Unge skuespillere, der arbejder sammen med
foreningen Fanni Raghman Anni*

Hun kom ud igen efter at have afgivet et umuligt løfte om aldrig mere at udtrykke sine politiske holdninger, skriftligt forpligtet sig til aldrig mere at demonstrere, studere, ganske enkelt studere, og artigt at vende hjem til sig selv. »Gud være lovet, at revolutionen er kommet,« siger Asma. »En af de smukkeste stunder i mit liv! Så mange ting rørte mig, blandt andet disse mennesker, som samarbejdede om at sikre beskyttelsen af deres kvarter. De patruljerede. Kvinderne tilberedte måltider. Vi mødtes alle for at dele vores historier, vores ulykker, vores forventninger.« Civilsamfundet

kæmper mod islamisterne, som vil indføre religionen på statsniveau. Asma bliver den eneste studerende, der gennemfører et praktikophold i den nye nationalforsamling. Hun vil vide, hvad medlemmerne beslutter. »Gå ned på stranden,« siger de til hende. Hun bliver, hvor hun er. De kender ikke den stædige Asma. Det er på det tidspunkt, Asma og en håndfuld aktivister danner Fanni Raghman Anni (FRA), bogstaveligt oversat »kunstner mod min vilje«. En revolution i revolutionen. Mundtligheden, kroppene, der bevæger sig, der ytrer sig, der kæmper. »Under sit-ins

og demonstrationer begyndte vi at benytte gadens teater, kunst og kultur som en ny taktik for at forsvare menneskerettighederne, for at tiltrække folk.« FRA, der som en enkel bevægelse blev dannet i 2011, bliver to år senere en sammenslutning, efter at den har tilslebet sine anarkistiske praksisser på caféer. »Vores primære mission var at bekæmpe marginaliseringen i de indre regioner, i kvarterer, hos de unge, de fattigste,« forklarer juristen, der er blevet hærdet af gadekampene, som talekunsten og det at mime og bevæge sig, der optager hende, kan udvikle sig til. En fredelig kamp for, at enhver kan genkende sig selv i de andre, i deres svagheder, deres håb, deres vrede og deres rådvildhed. Tre foranstaltninger gennemføres derefter samtidig: afholdelsen af workshops i hele Tunesien, der varer ca. ti dage, og som samler ca. 30 unge, der skal »performe« omkring emnet menneskerettigheder, kunstneriske fremstillinger af samme emne, som organiseres i samarbejde med professionelle, og endelig aktiviteter i flygtningelejre i Jordan, Libanon og Tyrkiet for at gøre en social, kulturel og humanitær indsats for marginaliserede befolkninger. Styrket af denne praktiske erfaring har Asma helt naturligt rettet sin indsats mod forebyggelse af radikaliserings. »Tunesien er den største eksportør af unge jihadist,« understreger den unge kvinde. »Vores projekt hedder: »We Are Here«. Menneskerettighederne er forbundet med fred, og den må derfor sikres gennem dette forudgående arbejde. Vi har et kontor i centrum af Tunis, hvor jeg arbejder på næsten fuld tid. Vi er fem lønmodtagere mellem 20 og 29 år. Vi modtager midler fra De Forenede

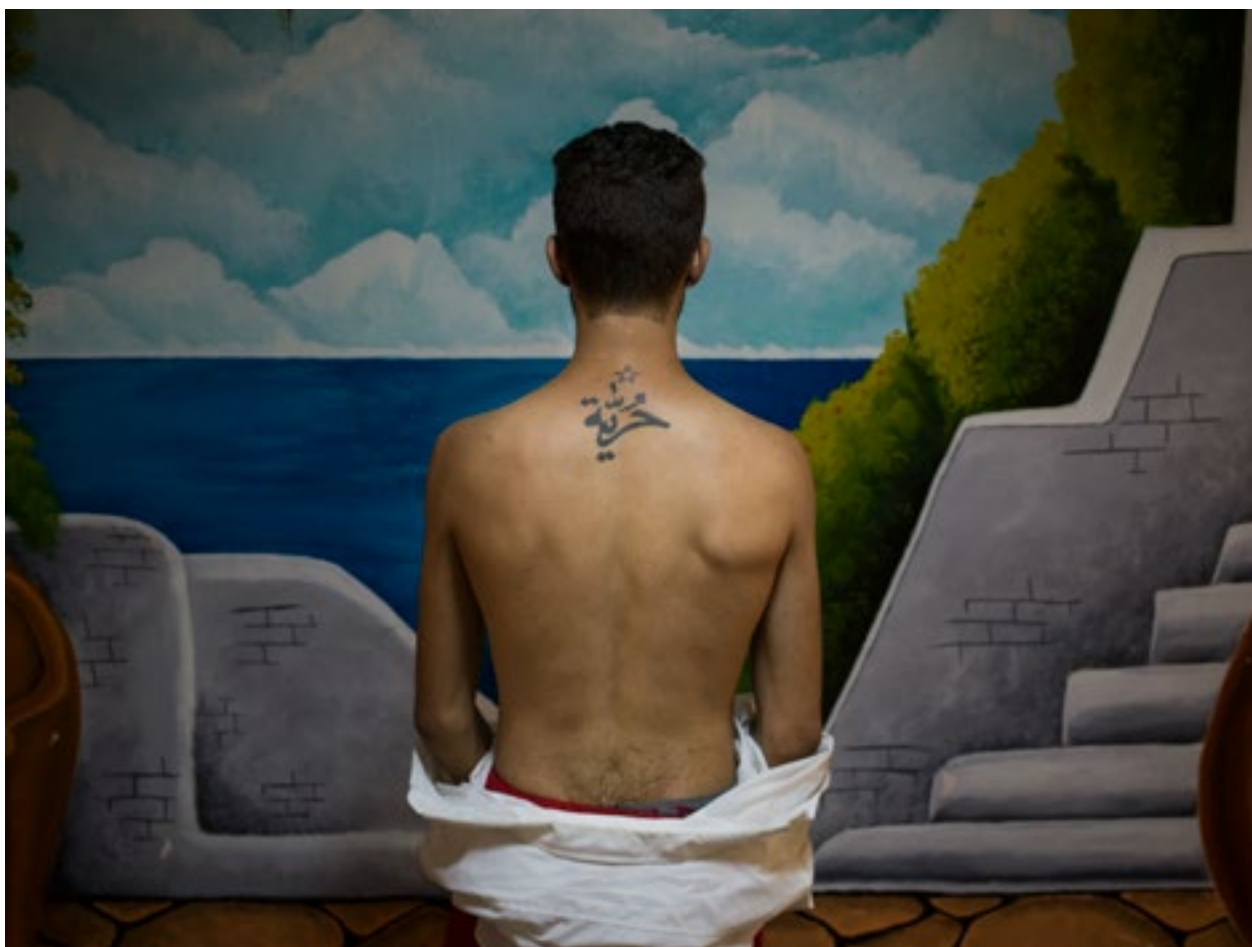
Nationer og fra Den Europæiske Union.« Forebygge radikaliserings. Disse ord udtaler Asma med eftertryk. »Vores kontor blev brændt ned i 2014 på årsdagen for revolutionen. Jeg følte mig i fare. Nogle »performere« blev også angrebet fysisk af salafister, mens de optrådte på scenen. Kunstnerne blev sendt i fængsel, ikke salafisterne. De forblev på fri fod.«

Emnet er følsomt. Tunesien har i de seneste år oplevet angreb af et hidtil uset omfang i landets historie som den 26. juni 2015, hvor en terrorist, der var klædt som en turist og havde sin kalasjnikov gemt i en parasol, koldblodigt dræbte 39 personer og sårede lige så mange i nærheden af Sousse. Den 18. marts samme år var 21 turister allerede blevet dræbt af en morders skud på Bardomuseet i Tunis. Og den 24. november 2015 ramtes en af præsidentgardens busser af et terrorangreb. Tre terrorangreb, som Da'esh bekendte sig til, inden et fjerde, som også var dødeligt, den 7. marts 2016 i Ben Guerdane nær grænsen til Libyen, som krævede ca. 50 ofre, hvoraf ca. 30 var jihadist.

Asma og hendes venner kender detaljerne i disse tragedier. Gennem deres indsats for arbejdsløse unge, der fristes af kriminalitet eller er på randen af radikaliserings, forsøger de at komme denne dødsdrift til livs, som deres fortvivlelse kommer til udtryk i. Newsha Tavakolians kamera har på mesterlig vis formået at fange lyset og mørket i denne helt afgørende proces. Den lyse del er disse unge, som Asma tager med på Bardomuseet for gennem mosaikkunsten at vise dem, at deres historie

er stor og en kilde til stolthed. Uden hende og uden hendes udstrakte hånd ville disse udstødte aldrig have fået den idé at begive sig til dette lysets sted, som var det dem fremmed eller forbudt. Lys er også den energi, som stråler fra de maledede ansigter og de projicerede kroppe i det improviserede teater på et gadehjørne eller i en park i Tunis for at dele deres livshistorie, deres »bøvl«, deres angst, de ydmygelser, der har tvunget dem i knæ, der »giver dem had«, nogle gange i en sådan grad, at de ønsker at dræbe eller begå selvmord ligesom Mohamed Bouazizi, med et nysgerigt publikum. Lyse er endelig de tegninger, som de samme marginaliserede har fremstillet, når Asma og hendes team beder dem om at tegne deres hjem og deres drømme. »Jeg indså, at radikaliseringsintet havde at gøre med islam,« understreger fotografen. »Disse unge er vrede, fordi de føler sig udelukket fra velstanden. Deres frustrationer kommer af, at de ikke har andre muligheder for at forbedre deres situation end at deale narko. Held og materiel sikkerhed tilkommer dem ikke. De tegner store huse for at fordømme de uligheder og uretfærdigheder, de føler sig som ofre for.« Det er en opbyggelig øvelse. Nogle tegner et hus, der ligger isoleret fra de andre som for tydeligere at understrege, at de er udenfor

og aldrig rigtig bliver en del af samfundet. Når tusserne er lagt til side, opfordrer medlemmerne af sammenslutningen til diskussion, forklarer, lytter, beroliger. De unge kan frit udtrykke deres følelser uden at føle sig dømt eller forkastet. Dette er forebyggelse gennem imødekommenhed og empati, værdier som har rørt Newsha gennem hele sin reportage med Asma. Den mørke del, det er ansigterne på de unge, som risikerer et blive radikaliseret. Om det er piger eller drenge, så udtrykker deres blikke modløshed. Asma kender deres udtryk, som nogle gange er resignerede, andre gange passive eller spørgende. Det er med henblik på at jage disse udtryk bort, at hun sammen med andre unge kæmper for ytringsfrihed i Tunesien, for at disse udstødte endelig finder bedre grunde til at leve end til at dø, end til at dræbe. »Jeg er meget stolt af den tunesiske ungdom,« understreger Asma, der har taget revolutionens formål til sig: »værdighed, frihed, arbejde«. Hun opgiver ikke håbet. Har fire tunesiske civilsamfundsorganisationer ikke modtaget Nobels fredspris i 2015 for deres store rolle i den vellykkede nationale dialog? »Vi er blevet anerkendt i landet,« siger Asma glad. Tunesiens fremtid tegner sig lys.

Tunesien, Tunis

En skuespiller i truppen, der ledes af Fanni Raghman Anni, viser sin tatovering, der betyder »Frihed« på arabisk.

Næste dobbeltside: Tunesien, Tunis

Kvinder, hovedsagelig fra de fattigste kvarterer i Tunis, kigger på en gadeoptræden, som de unge skuespillere udfører.

Venstre og højre side, næste dobbeltside:

Tunesien, Tunis

Gadeoptræden af unge skuespillere, der arbejder sammen med foreningen Fanni Raghman Anni.

Stykket omhandler revolutionen i 2011 og den vold, der fulgte efter.

Tunesien, Tunis
Asma leder en teaterworkshop.

Tunesien, Tunis
Ung skuespiller, der øver

Tunesien, Tunis
*En dreng, der ligger på en gren. Nogle unge,
der er arbejdsløse og uden fremtidsudsigter,
slutter sig til radikale islamistiske grupper.*

Tunesien, Tunis
Asma og en teenager i nationalmuseet Bardo

Venstre side og øverst til højre: Tunesien,
Tunis
*Bus, der kører børn og unge fra fattige familier til
Besøg på nationalmuseet Bardo*

Højre side, forned: Tunesien, Tunis
*Portræt af den tunesiske oppositionspolitiker
Chokri Belaïd under en bro i centrum af byen*

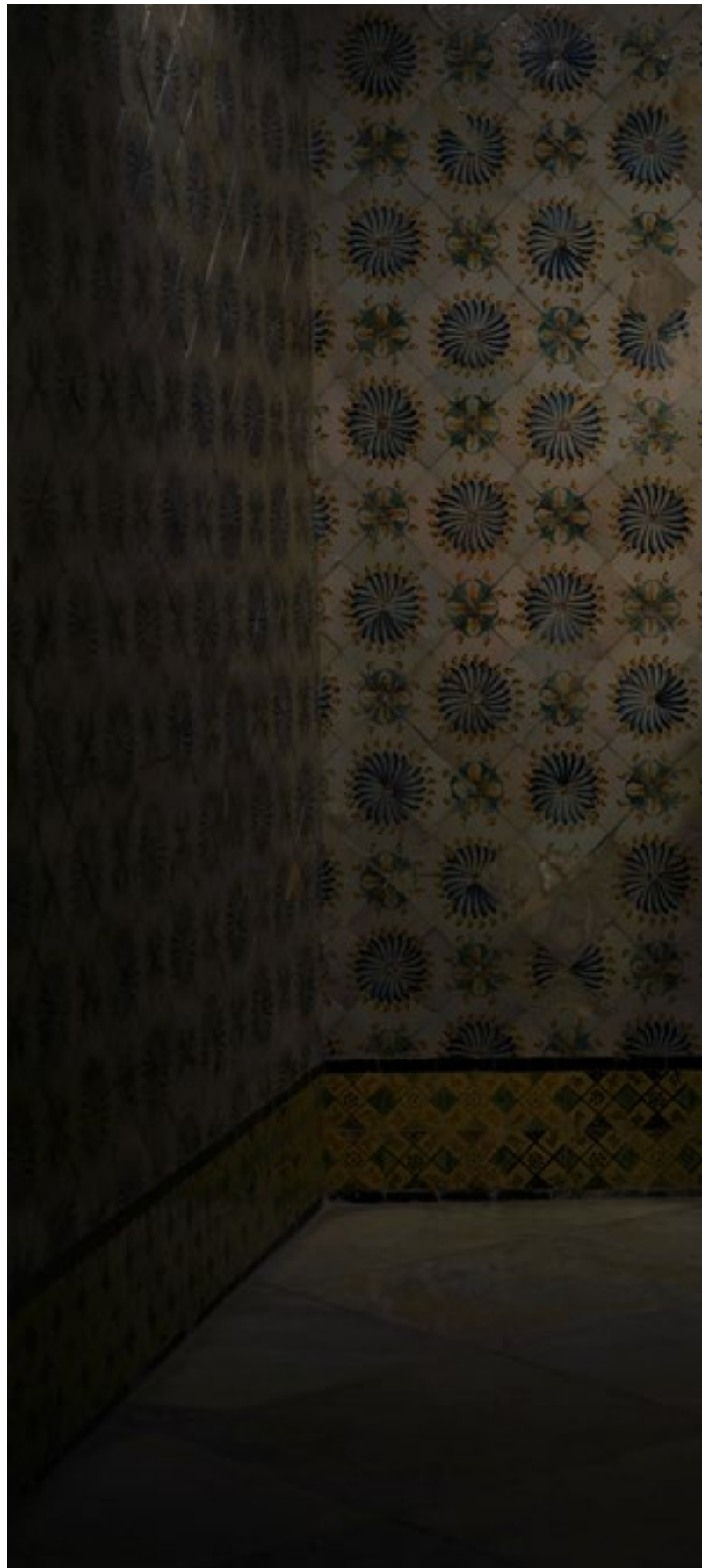

Tunesien, Tunis
l medinaen

Tunesien, Tunis
*En teenager i nationalmuseet Bardo under en
workshop, der er tilrettelagt af Asma Kaouechs
sammenslutning*

Venstre og højre side: Tunesien, Tunis
Unge deltager i en workshop, der er tilrettelagt af sammenslutningen Fanni Raghman Anni. Deltagerne skal tegne deres drømmehus. Herefter drøfter de deres idéer og opfordres til at give udtryk for, hvad de føler. De fleste har tegnet store huse og fremhæver således den store sociale ulighed og uretfærdighed, som de føler sig ofre for. En af dem tegner et hus, hvor han er alene. En anden siger: »Jeg kan ikke forestille mig en ideel by, fordi jeg ikke engang i drømme ved, hvad den ligner.«

Venstre og højre side: Tunesien, Tunis
Portrætter af unge, der deltager i workshops, der er tilrettelagt af Fanni Raghman Anni

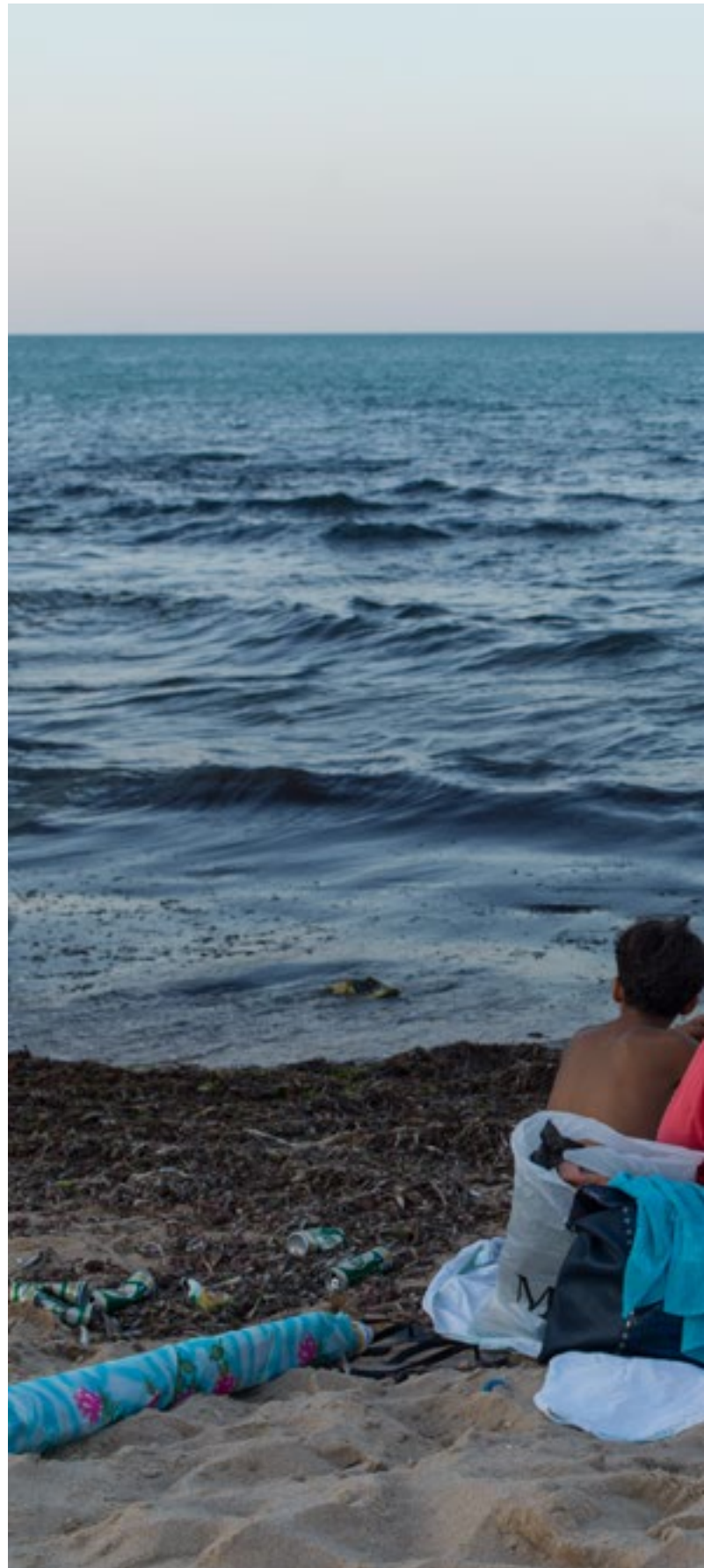

Næste dobbeltside: Tunesien, Tunis
*Asma Kaouech under en demonstration mod
korruption i politik*

Tunesien, La Marsa
*En familie på stranden La Marsa, nordøst for
hovedstaden*

Ameha Mekonnen

Etiopien

ved Enri Canaj

Lad os sige det klart: Der hersker angst og skræk i Etiopien. Den i et kvart århundrede siddende regeringskoalition krænker menneskerettighederne som i tiden under den røde terror, oberst Mengistus og hans juntas marxistisk-leninistiske diktatur i slutningen af 1980'erne. Dette klima, hvor det er umuligt at ånde, denne angst, der klæber til huden, og denne følelse af hele tiden at blive forfulgt er hverdagen for Ameha Mekonnen, en advokat på 45 år, som kæmper alene — eller næsten alene — mod alle.

For der er ikke mange i Etiopien til at forsvare de frihedsrettigheder, der er mindst begribelige for et autoritært regime, nemlig tanke- og ytringsfriheden samt friheden til at kritisere, demonstrere samt til at sige nej. Albert Camus mente, at han i hele verden kun følte sig uskyldig på et fyldt fodboldstadion, på en teater-scene eller ved en sættemaskine. For Ameha, som ikke har gjort sig skyldig i noget, er der kun fire steder, hvor han føler sig tryk: i sin bil, i sit kontor i Human Rights Council, som er den eneste uafhængige sammenslutning til forsvar for menneskerettighederne i Etiopien, i et familiehotel i Addis Abeba og ende-

*Etiopien, Addis Abeba, august 2017
På Ameha Mekonnens kontor. Han er en advokat,
som kæmper for menneskerettighederne og er
Sakharovprisstipendiat.*

lig hjemme hos familien med sin kone, der er jurist, og deres to små døtre på 7 og 4 år.

Den albanske fotograf Enri Canaj, som har fulgt ham gennem seks dage, har erkendt, hvor risikofyldte Amehas aktiviteter er. »Jeg ønskede at vise det håb, han repræsenterer for alle disse mennesker, som han forsvare, og som han formår at hjælpe ud af fængslet — bloggere, journalister. At se ham arbejde giver en utrolig energi. Men jeg ville også vise hans liv, hans daglige kamp og de vanskeligheder, han støder på. Ved at hjælpe personer, der er i fare, udsætter han sig selv for fare.« Canaj Enri har ikke kunnet arbejde, som han havde ønsket sig. Han har måttet nøjes med at fotografere Ameha i indelukkede rum. Det var udelukket at tage billeder på offentlige steder. De to mænd talte meget lidt sammen i tele-

Etiopien, Addis Abeba
*Natnael Feleke og Getachew Shiferaw, bloggere
i kollektivet Zone 9*

fon og forholdt sig meget diskret. Ameha var meget nervøs. Det samme var Enri, som måtte skjule det egentlige mål med sit ophold og endda overvejede at sige, at han var kommet til Etiopien for at tage billeder af dyr. Advokaten fortalte ham, at han kort forinden havde arrangeret en fundraising i et hotel i hovedstaden for at indsamle penge til sin sammenlutning. Alt var parat, da politiet ankom og forhindrede arrangementet.

Ameha Mekonnen skjuler sig dog ikke for myndighederne, og det beundrer Enri Canaj ham for. Han har haft mulighed for at møde fem ud af de ni bloggere og journalister, der havde siddet over et år i fængsel. Ameha har hjulpet dem ud, men de havde ikke længere arbejde og dermed ikke længere noget eksistensgrundlag. Ingen virksomheder ville ansætte dem, selv om terrorbeskyldningerne mod dem var falske. Regimet ser ikke gerne, at man rækker hånden ud til tidligere fanger. De fortalte fotografen om deres forfærdelige fængselsvilkår i snævre celler, hvor de knap kunne få luft. Ameha præsenterede også Enri for en ung blogger fra gruppen »Zone 9«, som havde været fængslet og mishandlet i 14 måneder. »Ameha besluttede straks at forsvare ham,« understreger fotografen. »Han tænkte på sine døtre. Han kunne ikke holde ud at tænke på, at en af dem muligvis en dag kunne få samme skæbne. Hans familie er hans ryggrad. Det er den, der giver ham mod og motiverer ham til at forfølge sin opgave med entusiasme. Gennem mine billeder ville jeg også gerne vise alt dette: hans mod, hans værdier, hans bekymringer og hans

frygt, hans engagement som advokat, men også som far.« Han er frustreret over ikke at have kunnet forevige meget flotte billeder af denne mand af sikkerhedsmæssige grunde, men en episode har imidlertid gjort indtryk på Enri Canaj. En dag, hvor Ameha var på vej til møde med nogle medlemmer af sit råd, gik elevatoren i stykker. Ameha går altid med en stok. Han måtte gå op ad alle trapperne, langsomt trin for trin, mens spidsen af hans stok slog mod gulvet. »Dette er en perfekt metafor for at illustrere hans kamp for menneskerettighederne.«

Det mod, som denne forkæmper for de grundlæggende frihedsrettigheder udviser, er ikke tom snak. Siden november 2015 har der været stærke uroligheder i landet, som centralregeringen, der er i hænderne på tigrayerne, et etnisk mindretal i Etiopien, blodigt har nedkæmpet. Oromoerne, der udgør det etniske flertal, anfægter eksproprieringen af deres jord til udenlandske virksomheder. Regeringen har mere end én gang reageret med vold, som ifølge Amnesty International har kostet 800 mennesker livet, mens tusinder af demonstranter er blevet vilkårligt arresteret og tilbageholdt. Denne situation blev forværret fra den 9. oktober 2016, hvor regeringen erklærede undtagelsestilstand. Den blev forlænget i marts 2017 og ophævet den 4. august samme år. I mellemtiden blev imidlertid næsten 30 000 mennesker arresteret, herunder mange journalister og oppositionsledere. De få aktivister, der udtaler sig til pressen, ønsker at være anonyme. Tidligere fanger bevarer erindringer om nedværdi-

Etiopien, Addis Abeba
*Ameha Mekonnen på vej til sit kontor i distriktet
Bole*

Etiopien, Addis Abeba
*Ameha Mekonnen på vej til en restaurant
i nærheden af sin arbejdsplads*

gende behandling. »Politiet nøjedes ikke med at slå dem, men tvang dem til at rulle sig som slanger på grus, stirre på solen, springe som kænguruer flere hundrede meter med fødderne bundet sammen,« skrev den etiopiske blogger Seyoum Teshome. Émeline Wuilbercq har gengivet dette vidneudsagn i *Le Monde Afrique* af 26. maj 2017. Hvilke forbrydelser havde de begået? De havde fordømt korruption på højeste niveau inden for staten og handel med jord på bekostning af de udelukkede. De havde protesteret over den himmelråbende ulighed og forværringen af levevilkårene for de fattigste. Han kritiserer regeringen, men afviser at hudflette den som en etnisk antagonisme, der ville modstille de magthavende tigrayer og de andre. »Dette billede går imod min overbevisning,« insisterer han. »For mig udgør folket og den magthavende gruppe to separate enheder.«

For denne modige mand er det et tæt løb. Bag advokatens oprigtige ydmyghed — »mange menneskerettighedsforkæmpere,« siger han, »burde fremhæves meget mere end mig« — men også med stædighed viger han ikke en millimeter tilbage for afskrækkelserne og de latente farer. Han bekræfter sine overbevisninger uden omsvøb: »Jeg kæmper for ytringsfriheden. Det, der foregår her, er meget alvorligt. På papiret er vores forfatning perfekt hvad angår menneskerettighederne. Men vores regering føler sig ikke forpligtet af denne tekst! Medlemmerne af vores sammenlutning bliver konstant chikaneret. Tre af dem sendes regelmæssigt i fængsel. Definitionen på terrorisme i Etiopien er den bredeste, jeg

kender i verden. For den siddende regering er alle og enhver en potentiel terrorist! Journalister eller oppositionsledere, hvis eneste fejl er, at de tilkendegiver holdninger, der går imod regeringens. Jeg kunne også komme i fængsel, bare fordi jeg taler med dem. Jeg lever konstant med denne trussel. Det forhindrer mig ikke i at ytre mig offentligt for at fordømme disse uregelmæssigheder. Jeg går længere end blot at være jurist. Jeg er besluttet på at bringe den mindste krænkelse af rettighederne til offentlighedens kendskab.«

Manden er skarpsindig. Han har styr på sine sager, leger konstant med ilden for at forsvare sine klienter. De fleste er i fængsel. Han besøger dem, gør utrætteligt deres rettigheder gældende. Visse iblandt dem er også briter, tyskere, nordmænd. Intet ville være muligt uden strukturen i Human Rights Council, der på trods af meget begrænsede midler tæller tre advokater ud af fem permanente medlemmer. »Det, jeg gør, er lovligt,« understreger Ameha igen, »men det er ikke let at gøre rettighederne gældende for de personer, jeg forsvarer.« En eufemisme for at sige, at hans måde at »gå til den« på en skønne dag kan give ham store problemer. Dog fortsætter han. Det er hans opgave. Grunden til, at han lever, er, at man ikke dør af skræk eller håbløshed i Etiopien, at man ikke dør af dårlig behandling, af vilkårlighed, at man ikke dør for sine idéer.

Amehas engagement for de grundlæggende rettigheder startede i 2006. Han var dengang jurist i regeringens tjeneste. En dag ville rege-

Etiopien, Addis Abeba
Samling af bloggere i kollektivet Zone 9. Fra venstre mod højre: Natnael Feleke, 30 år, fængslet i 1 år og 6 måneder, Atnaf Berahane, 28 år, anholdt i 2014 og fængslet i 1 år og 5 måneder, Mahlet Fantahun, 33 år, anholdt i 2015 og fængslet i 15 måneder, journalist Getachew Shiferaw, 32 år, anholdt flere gange, sagen er under behandling.

ringen uretfærdigt straffe en fremragende professor på grund af det, han sagde til sine studerende. Ameha afviste at samarbejde. Hans uvillighed kostede ham en masse repressalier og fornærmelser, bl.a. forbud mod at videreuddanne sig inden for jura og tage en kandidatuddannelse. Hans beslutning var taget. Han forlod sin stilling for at koncentrere sig helt om at forsvare personer, der blev forfulgt for holdningsforbrydelser. »Jeg er ikke politiker,« forklarer han. »I dag er 36 personer, der er anklaget for terrorisme,

afhængige af mig. I Human Rights Council, hvor jeg arbejder som frivillig, er jeg ansvarlig for tre instanser: udvalget for fundraising, udvalget for forbindelserne med udlandet og udvalget for uddannelse i menneskerettighederne.« På trods af hans ansvarsområder forbliver han afklaret blandt sine egne. I sine døtres øjne tegner han sit lands fremtid. En fremtid, som han ønsker skal være fredelig, lykkelig, rolig. »Jeg er fuld af håb. Det er derfor, jeg bliver i Etiopien.« Og han gentager: »Jeg fortjener ikke denne anerkendelse.«

Venstre side: Etiopien, Addis Abeba
På sit advokatkontor

Fra venstre til højre, fra top til bund: Etiopien,
Addis Abeba

Hos Human Rights Council hænger portrætter af personer, der er blevet dræbt eller såret af myndighederne. Til dato er ingen blevet retsfulgt for disse forbrydelser.

Ameha Mekonnens kontor. I 2015 blev han medlem af Human Rights Council som næstformand. Mottoet for foreningen er: »Menneskerettigheder for alle«.

Ameha Mekonnen og en af hans kolleger i Human Rights Council.

Etiopien, Addis Abeba
Mahlet Fantahun og Atnaf Berahane

Etiopien, Addis Abeba
Byen

Etiopien, Addis Abeba
Natnael Feleke har tilbragt 1 år og 6 måneder i fængsel. »Jeg er heldig,« siger han. Efter at være blevet løsladt har han fundet arbejde. Det er noget, som fortsat er meget vanskeligt for de andre bloggere.

Venstre og højre side: Etiopien, Addis Abeba
*Ameha Mekonnen på taget på bygningen, hvor
Human Rights Council har til huse*

Næste dobbeltside: Etiopien, Addis Abeba
*Ameha Mekonnen i en forstad til Addis Abeba
sidst på eftermiddagen*

Etiopien, Addis Abeba
*Ameha Mekonnens jakkesæt hænger på
skabet i hans værelse.*

Etiopien, Addis Abeba
Ameha Mekonnen og hans børn ser TV.

Næste dobbeltside: Etiopien, Addis Abeba
Amehas familie i gården en søndag eftermiddag

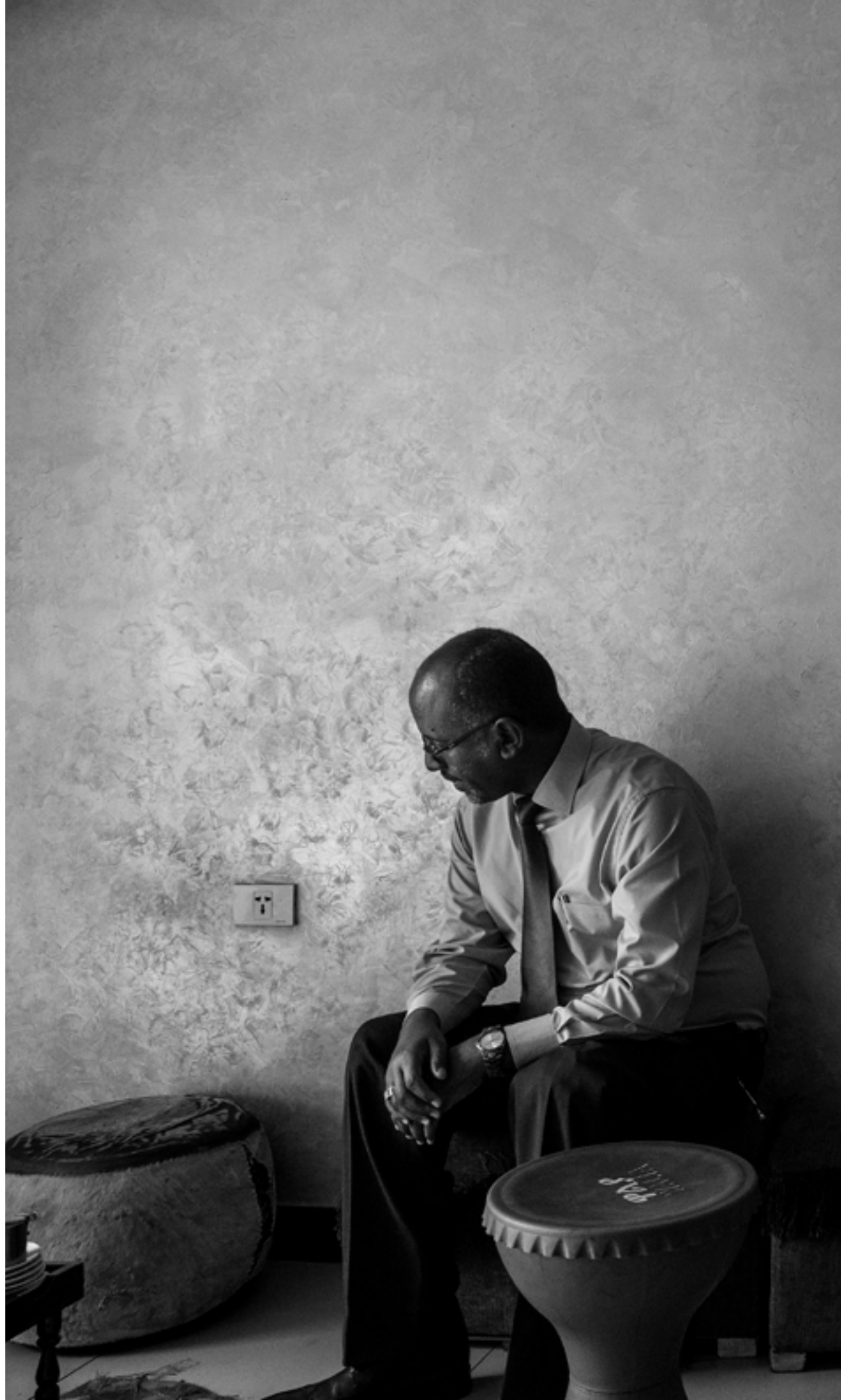
Etiopien, Addis Abeba
I stuen hos Ameha Mekonnen

Etiopien, Addis Abeba
Ameha, hans hustru og deres yngste datter spiser.

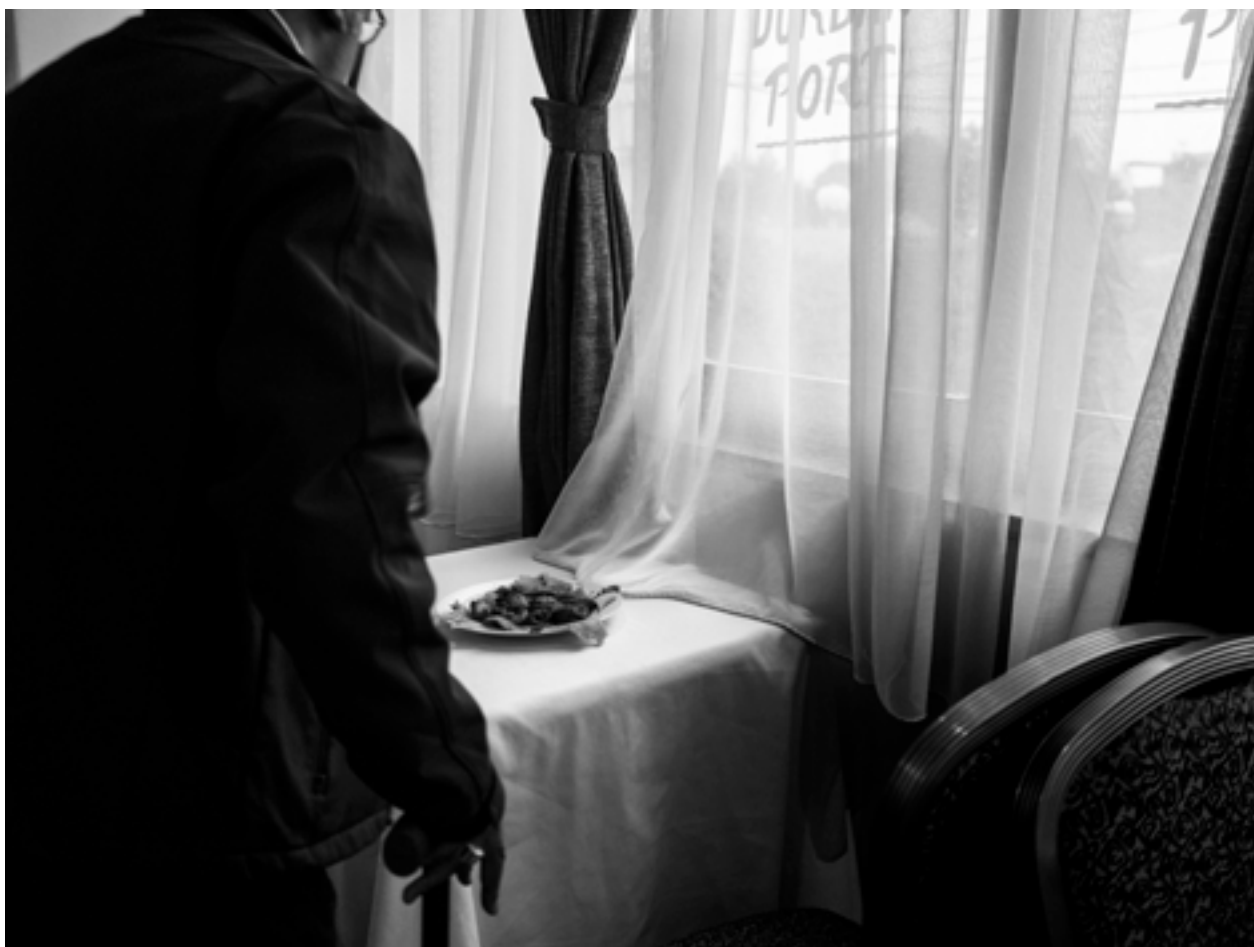
Næste dobbeltside: Etiopien, Addis Abeba
Ameha Mekonnen under frokostpausen på en restaurant i nærheden af sit kontor

Etiopien, Addis Abeba
*Ameha Mekonnen leder vej til sit kontor i distriktet
Bole.*

Etiopien, Addis Abeba
Ameha Mekonnen i et familiehôtel, som han kender godt. Det er et af de få steder, hvor han føler sig i sikkerhed.

Næste dobbeltside: Etiopien, Addis Abeba
På taget af bygningen, hvor Human Rights Council har til huse

Jadranka Miličević

Bosnien-Hercegovina

ved Bieke Depoorter

For at lære Jadranka Miličević at kende, for at forstå og begribe omfanget af hendes engagement må man først huske på det helvede, hun kommer fra. Med få ord sammenfatter hun, hvad der har forvoldt over 200 000 menneskers død: belejringen af Sarajevo, massakren i Srebrenica, Balkankrigene, Bosnien-Hercegovinas martyrium på tidspunktet for den morderiske nationalismes opvågning på ruinerne af det tidligere Jugoslavien.

En af de mest blodige og dødbringende begivenheder i anden halvdel af det tyvende århundrede efter Berlinmurens fald og den sovjetiske kommunisme. Vi kan ikke mindes det for ofte: Mellem 1992 og 1995 var Europa — to timers flyvning fra Paris og Berlin, altså i vores umiddelbare nærhed — hjemsted for et barbari, som det var ude af stand til at standse alene. Det overlod sågar USA initiativet til Daytonfredsaftalen i Ohio i december 1995, der skulle sætte en stopper for kampene mellem etniske grupper. Det er noget af det første, som Bieke Depoorter, den journalist, som er taget ud for at møde Jadranka, 60 år, har lagt mærke til. Hun taler, taler og taler. Hun bliver ved med at tale, fortælle og huske og er overbevist om, at en af de mest effektive måder at kæmpe for fred på, er at huske de rædsler, man har oplevet. Det var i går. Under

*Bosnien-Hercegovina, Sarajevo, august 2017
Jadranka Miličević, menneskerettighedsaktivist
og Sakharovprisstipendiat, besøger en
romafamilie.*

25 år siden. Knap en generation. Og tanken om, at alting kunne starte forfra, hvis man ikke passer på, hvis stemmer ikke i det uendelige gentager, hvad der skete i denne del af Vestbalkan. Tusindvis af kvinder, der blev voldtaget, kvinder og børn, der blev fordrevet mod deres vilje, angrebet, tilintetgjort. En udbredt etnisk udrensning i stil med race-mæssig udrensning, som man kender den fra en anden tid. Overgreb på alle parter, begået af paramilitære grupper og private militser, civile mod andre civile, brødre mellem brødre, ligesom ulve. Ja, Jadranka er snakkesalig, en ren snakkemaskine. Hun tror på ordenes kraft imod glemslens inertie. At dele historier, videregive dem igen og igen, det er at forhindre dem i at forsvinde fra den kollektive hukommelse. I dag er Jadrankas skæbne som fighter gengivet i syv bøger og to film. Ingen personlighedsdyrkelse, tværtimod. Men for hende et middel til at handle, til at gøre sin fremgangsmåde mere troværdig ved at være et forbillede.

olci Ponike za život

olci Ponike za život

Volim te!

BELIEVE
anything
is possible

Forrige dobbeltside:
Bosnien-Hercegovina, Vareš
Elda Šišić, datter af Lejla Omerović

I 1992, umiddelbart inden konflikten bryder ud, bor Jadranka i Sarajevo. Et normalt liv med sin mand og sine to børn. »Jeg arbejdede i en bank, jeg tilhørte middelklassen. Da konflikten begyndte, forlod jeg Sarajevo, og jeg flygtede til Serbien. Fra det øjeblik, hvor jeg blev flygtning, blev jeg menneskerettighedsforkæmper. Jeg ønskede ikke at vente på, at nogen skulle komme mig til hjælp. Det var mig, der ville hjælpe andre. Jeg vil understrege, at jeg tog afsted med en følelse af skyld. Jeg efterlod min mand i Sarajevo. Jeg kunne ikke lade være med gøre noget.« I december 1992 tilsluttede hun sig i Beograd den feministiske og pacifistiske gruppe Kvinder i Sort. Begyndelsen på en kamp, som aldrig slutter. »Jeg begyndte på min nye tilværelse,« husker Jadranka. »Det eneste liv, som jeg elsker. Med følelsen af at have mistet 30 år, de første 30 år af mit liv.« Hos Kvinder i Sort knytter Jadranka forbindelser til andre »fredsvagter«, der bor i Italien, Spanien, Tyskland og Ungarn. De danner tilsammen netværk til gensidig hjælp for at støtte voldsramte kvinder. De indsamler og udveksler erfaringer fra dem, der bor i konfliktområder som Bosnien og Kroatien, og som Jadranka kalder sine »venner«. »Vi har skabt værker på engelsk, som er illustreret med vidnesbyrd.« Altid den samme besættelse, det samme ledemotiv: offentliggøre for ikke at glemme, tale for at bevare freden. Således er aktivisten blandt grundlæggerne af stiftelsen CURE Sarajevo, en feministisk og aktivistisk ikkestatslig organisation (NGO), hvis mål er at fremme ligestilling mellem kvinder og mænd og en positiv udvikling i samfundet ved hjælp af uddannelsesmæssige og

kulturelle programmer. Jadranka bidrager til oprettelsen af lokale afdelinger af CURE og sørger for uddannelse for at hjælpe folk med at opfylde deres materielle behov. I små grupper lærer man at sælge honning eller puder, der er parfumeret med lavendel, man giver hinanden gode råd og redskaber til at overleve i et miljø, hvor kvinder selv efter krigen regnes for ubetydelige. Det gælder særligt romakvinder. Det er denne virkelighed fuld af lidelse, der får Jadranka til at tilslutte sig CARE, en anden NGO, der er helt dedikeret disse kvinder, som udsættes for forskelsbehandling.

CURE og CARE. Jadrankas liv udspiller sig i disse to organisationer, som hun er aktiv i særligt i Bosnien-Hercegovina, Montenegro og Serbien. 100 % aktivist 24 timer i døgnet. Ingen tid til sig selv, intet privatliv. Der er kun plads til hendes feltaktiviteter, uddannelsesaktiviteter, udvikling af projekter og aftaler med henblik på at opnå støtte fra Den Europæiske Union. »Vi ser aldrig vores mor,« fortæller hendes søn. Altid på farten for at afholde workshoper. »Det er hendes liv,« insisterer Bieke Depoorter. »Det er det eneste, der tæller. De mennesker, hun hjælper, ønsker hun ikke at kalde »modtagere«. De fleste ender med at blive hendes venner.« Man kan også kalde det hendes anden familie, hvis ikke hendes rigtige familie. »Vi rejste sammen fra Sarajevo for at besøge mange landsbyer i nærheden,« tilføjer fotojournalisten. »Det var meget vigtigt for Jadranka. Hun ønskede, at jeg skulle fotografere hende på disse steder. Hvert år i slutningen af juli tager hun også til

Bosnien-Hercegovina, Vareš
Jadranka besøger Lejla Omerović, som bor i en afsidesbeliggende landsby tæt på Vareš. I 2014 blev Lejlas hus delvist ødelagt af en oversvømmelse. CURE-fonden har bidraget til at indsamle penge til at reparere hendes hus, men der er stadig mangel på midler til at påbegynde arbejdet.

Jadranka Miličević

Srebrenica sammen med mange medlemmer af stiftelsen CURE og Kvinder i Sort for at besøge mindesmærket for ofrene. Hun vil for enhver pris fastholde erindringer om grusomhederne.« Jadranka siger alvorligt: »Jeg ville vise Bieke disse steder. Nogle af de personer, jeg kender, har mistet hele deres familie. En af mine venner har set 56 af sine nærmeste forsvinde her.« Det er takket være initiativet fra kvinder som Jadranka, at mindesmærket for Srebrenica-Potočari blev indviet i 2003, otte år efter massakren. »Vi forsøger at tilskynde regeringen til at opføre mindesmærker. Vi hjælper også isolerede kvinder, enker fra krigen, med

at forsvare deres rettigheder. Og vi søger selvfølgelig efter de forsvundne. 8 372 navne er på mindesmærket i Srebrenica-Potočari opført på listen over ofre, men kun 6 800 er blevet fundet og identificeret. Enkerne og mødre venter på at kunne sørge rigtigt over deres forsvundne. Selv efter alle disse år er denne situation stadig meget smertefuld. Hvordan kan man vende tilbage til et normalt liv, når alle disse døde mangler?»

Denne reportage har ikke været let for Bieke Depoorter. Han beundrer og har dyb respekt for Jadranka, hendes konstante aktivistiske

engagement, hendes måde at kræve en voldsom feminisme på, hendes vedholdende ønske om at give kvinderne deres myndighed tilbage, gøre dem i stand til at tage hånd om deres liv, være selvstændige og nyde fulde privilegier. Fotografen har imidlertid skullet tilpasse sig til det, som Jadranka har vist hende. Overalt, hvor hun rejser, såvel i USA som i Egypten under revolutionen, søger Bieke at etablere en tæt for-

bindelse med de personer, som er hendes målgruppe. For Bieke er fotoet en samtale. »Forbindelsen med borgerne er afgørende,« siger Bieke. »Oftentimes ønsker de ikke at blive fotograferet. I Bosnien forsøgte jeg at forklare min fremgangsmåde til Jadranka, for hun var bange for, at jeg skulle vise, hvor fattige deres boliger var. Den sidste nat kunne jeg gøre, hvad jeg ville. Det var sådan, jeg foretrak det. At sætte mig på sengen hos de

personer, som modtog mig. At være alene med en familie. Etablere et klima præget af tillid, som fører til fortrolighed.«

Biekes fotografier mangler ikke menneskelighed. Det er Lejla, der bor alene i en landsby. Hun blev voldtaget under krigen, slået af sin mand og forladt af sin familie, og hendes liv er en prøvelse. »Hendes mod har givet hende kræfter til at være lykkelig i dag,« ønsker Jadranka at understrege. Hun er fuld af hengivenhed over for den unge kvinde. Gennem CURE har hun ydet hende en uundværlig støtte i form af en symaskine, der giver hende mulighed for at fremstille og sælge sin håndværksmæssige produktion. I 2014 blev Lejlas hus oversvømmet. Jadrankas NGO kom igen den unge kvinde til hjælp

og bragte hende ud af en usikkerhed, der truer konstant. Det er denne utrættelige kvindes hverdag. Uanset om hun er i Sarajevo, Montenegro eller Serbien, er hendes mål at hjælpe romakvinder inden for CARE. Kl. 17, når hendes første dag afsluttes, påbegynder hun sine aktiviteter for CURE. »Vi har givet støtte til 15 000 romakvinder og rumænske kvinder indtil nu. Vi har givet dem mulighed for at gå til lægen og for at få foretaget mammografier. Vi indsamler penge for at finansiere skoler, for at hjælpe de dårligst stillede til at bevare deres bolig.« Så længe hendes kræfter tillader det, vil hun fortsætte ad denne vej. »At være aktivist og hjælpe andre har gjort, at jeg har kunnet overleve,« konkluderer Jadranka.

Bosnien-Hercegovina, Vareš
Elda Šišić, datter af Lejla Omerović

Næste dobbeltside: Bosnien-Hercegovina, Visoko
*Mirsada Bešićs hus er det eneste i regionen, der har rindende vand.
Naboerne kommer forbi for at forsyne sig.*

Bosnien-Hercegovina, Visoko
Harun med familien Bešićs ko

Bosnien-Hercegovina, Vareš
Lejla Omerović og hendes familie på en mark

Bosnien-Hercegovina, Sokolac
Jadranka diskuterer med en ung feminist, Jovana Boljanić, og hendes far, Bogdan. Jovana og Jadranka mødte hinanden på en workshop, som Jadranka ledte. Jovana har lanceret Art Queer, en aktivistisk organisation. I første omgang var Jovanas far og bror imod hendes aktivisme, og hun var nødt til at tage til møderne i hemmelighed. Nu støtter faderen Jovana mere, og han har givet Jadranka tilladelse til at besøge familiens hus for første gang.

Næste dobbeltside: Bosnien-Hercegovina, Sokolac
Jovana Boljanić i sit værelse, hvor hun føler, at hun frit kan være sig selv. Her bevarer hun mange ting, herunder et regnbuefarvet flag, som hun dog skjuler for sin bror og sin far.

SAVEZ
KAZAKHSTAN

Forrige dobbeltside: Bosnien-Hercegovina,
Sokolac

Jovana bærer et rødt forklæde til minde om en workshop, der blev ledet af Jadranka, og som hun deltog i for syv år siden. De to kvinder har holdt kontakt til hinanden lige siden. Den by, som Jovana kommer fra, er meget konservativ. Hun siger, at hun er den første pige, der har klædt sig i cowboybukser.

Ovenstående: Bosnien-Hercegovina, Sarajevo
Asja, Jadrankas assistent

Bosnien-Hercegovina
*Jadranka undervejs på sit årlige besøg til
mindesmærket i Srebrenica*

Næste dobbeltside: Bosnien-Hercegovina,
Srebrenica
*Hvert år rejser Jadranka sammen med
medlemmer af CURE-fonden og gruppen Kvinder
i Sort til mindesmærket i Srebrenica-Potočari for
at mindes folkedrabet.*

Bosnien-Hercegovina
*Jadranka rejser gennem Bosnien-Hercegovina,
Montenegro og Serbien for at lede workshops.*

Bosnien-Hercegovina, Sarajevo
Jadranka taler med Majka Mejra («Moder Mika»).
Mejra har mistet sine to børn og sin mand under
krigen. Hendes familie blev fængslet i 1998 og
efterfølgende henrettet. Hun har brugt år på at
finde frem til deres lig. I dag hjælper hun andre
familier med at finde deres forsvundne forældre.

Næste to dobbeltsider: Bosnien-Hercegovina,
Kakanj

Hjemme hos Nuna Zemina Vehabović. Nuna har
iværksat projektet «Center for Moder Hope»
sammen med en ven, men i dag leder hun det
alene. Hun sidder også i det lokale styre og er
involveret i forsvaret af romaer i Kakanj. De er
mere end 2 600, der bor sammen i et af byens
kvarterer.

Ovenstående, højre side, foroven:
Bosnien-Hercegovina, Kakanj
Hjemme hos Nuna Zemina Vehabović

Ovenstående: Bosnien-Hercegovina, Sarajevo
Hjemme hos en romafamilie

Bosnien-Hercegovina, Kakanj
Hjemme hos Nuna Zemina Vehabović

Næste dobbeltside: Bosnien-Hercegovina, Sarajevo
Jadranka hjemme

De forsvarer vores frihedsrettigheder

af Éric Fottorino

Menneskerettigheder. Et ord, der kommer langvejs fra. Et ord, der prøver at forhindre, at mennesket bliver sit eget rovdyr. Hvor mange idealer og hvor mange kampe gemmer der sig ikke bag dette ord? Hvor mange ansigter af torterede mennesker, der ikke længere er blandt os levende? Hvor mange chartre, resolutioner, protokoller, pagter og konventioner? Hvor mange underskriftsindsamlinger, hvor meget håb, hvor mange kampe mod vilkårlighed? Hvor mange steder på denne jord, hvor lov og ret har vist sig stærkere end den rå kraft?

Der er sejre, der er skrøbelige som et kort-hus, og som falder sammen, hvis de store ord »aldrig mere« ikke bliver fulgt op af konkret handling. På trods af højtidelige erklæringer fra verdens nationer har vi i det tyvende århundrede gentagne gange set folkedrab. I Verdenserklæringen om Menneskerettighederne fra december 1948 er præamblen

ellers klar i mælet: »... da tilsidesættelse af og foragt for menneskerettighederne har ført til barbariske handlinger, der har oprørt menneskehedens samvittighed, og da skabelsen af en verden, hvor menneskene nyder tale- og trosfrihed og frihed for frygt og nød, er blevet forkyndt som folkenes højeste mål«. Artikel 1 følger heraf. Den bærer præg af Eleanor Roosevelt og den franske advokat René Cassin: »Alle mennesker er født frie og lige i værdighed og rettigheder.« Efter holocaust har vi set massedrabene i Cambodja begået af Pol Pot og De Røde Khmerer, folkedrabet i Rwanda og drabene i Srebrenica begået af serbiske soldater mod det bosniske folk. Andre massakrer i Latinamerika, Darfur, Republikken Congo, Irak, Yemen og Syrien — listen er ikke udtømmende — har undermineret disse grundlæggende rettigheder, som mennesket nyder, og som det internationale samfund utrætteligt fortsætter med at proklamere er universelle, umistelige og udelelige.

Forrige dobbeltside: **Moises Saman**

Libyen, Zawiyah, 2011

En aktivist, der er pro-Gaddafi, viser et portræt af diktatoren.

Ovenstående: **Larry Towell**

De palæstinensiske områder, Gaza, 1993

Børn leger med plastikpistoler.

Hvis der skulle laves en liste over de store forbrydelser, som mennesket har begået mod sig selv, ville der blive fremhævet mindst tre typer af omfattende undertrykkelse, som fandt sted sideløbende efter afslutningen af Anden Verdenskrig. Vi har set den totalitære og imperialistiske statskommunisme med den sovjetiske Gulag og dens tvangsarbejdere, Moskvas kvælning af opstandene i landene i de sovjetiske satellitstater — Budapest 1956, Prag 1968 — og den kinesiske kulturrevolution med mange millioner døde mellem 1966 og 1968 uden at glemme knusningen af studenteroprøret på Den Himmelske Freds Plads og massakren af fredelige tibetanere. Vi har set kolonialkrigene i Vietnam og på det afrikanske kontinent, der kostede livet for store dele af befolkningerne. Børn blev til kanonføde, kvinder til sexobjekter, og millioner af civile blev drevet i eksil. Vi har set krige i Vietnam og krigen i Algeriet, som man dengang blot betragtede som uroligheder. Vi har set de latinamerikanske diktaturer med Vargas i Brasilien, Pinochet i Chile og militærjuntaen i Argentina ledet af general Videla. I 1970'erne begik disse regimer de mest markante krænkelse af menneskerettighederne. Hvem har glemt disse unge systemmodstandere, der blev smidt i havet fra helikoptere, den vedholdende kamp, som mødrene på Plaza de Mayo — militærjuntaen kaldte dem »de tossede kvinder fra Plaza de Mayo« — kæmpede for at finde deres børn, der var blevet bortført under den lange argentinske nat? Disse modige mødre fik i 1992 Sakharovprisen, som i år blev tildelt for første gang for nøjagtig 30 år siden.

Alex Webb
Nicaragua, Puerto Cabezas, 1992
Børn fra mindretallet Mosquito

Man behøver i øvrigt blot at læse navnene på modtagerne af Sakharovprisen for at blive klar over, at kampen for menneskerettighederne udkæmpes på alle fronter: respekt for demokratiet, sikring af tankefrihed, bekæmpelse af tortur og alle former for diskrimination, kamp mod vilkårlig frihedsberøvelse på grund af religion eller race, politisk overbevisning eller seksuel orientering. Sakharovprisen, der blev tildelt første gang i 1988, hvor modtagerne var Nelson Mandela og Anatolij Martjenko (efter sin død), er en prestigefyldt pris, der ikke kun afspejler Europa-Parlamentets vilje til at forsvare grundlæggende rettigheder. Den er også en støtte til mænd og kvinder, der løber store risici for at fremme frihedsrettighederne i deres respektive lande. At fremhæve disse mænd og kvinder er ofte også at beskytte dem mod deres fjender og give dem en larmende støtte. På næsten alle breddegrader er forsvaret af frihedsrettigheder og demokrati en farlig aktivitet, og mange aktivister har betalt med deres liv. Blandt modtagerne af Sakharovprisen er der tidligere anonyme helte, der nu er blevet frontfigurer i en større kamp. Det gælder f.eks. læge Denis Mukwege, der har reddet så mange kvinder, der er blevet så grufuldt lem-læstet i Den Demokratiske Republik Congo, den unge pakistanske pige Malala Yousafzai og de to unge yazidiske kvinder fra Irak, Nadia Mourad og Lamiya Aji Bashar, der har undsluppet de værste rædsler begået af Da'esh og nu står i spidsen for kampen mod handlen med

Næste dobbeltside: **Hiroji Kubota**
 Nordkorea, Chongjin, 1986
Et kæmpeportræt af præsident Kim Il Sung ved indgangen til stålkomplekset Kim Chaek

kvinder. Mødre, kunstnere, en tegner, aktivister mod tortur eller for fred, repræsentanter fra etniske mindretal og FN som en institution har alle modtaget Sakharovprisen, hvilket viser, at valgene af prismodtagere fra starten har spændt vidt, og at der har været modige valg af mennesker, der tager kampen op mod det umenneskelige.

Siden 2000'erne er alle store protestbevægelser opstået af en krænkelse af menneskerettighederne og af den menneskelige værdighed. De arabiske revolutioner ville ikke være brudt ud, hvis ikke den unge gadesælger Mohamed Bouazizi den 17. december 2010 i Sidi Bouzid i Tunesien havde sat ild til sig selv i desperation og for at protestere mod det uretfærdige system, som Ben Ali og hans klan havde indført. Frataget sin gadesælgerovogn og sin vægt var han pludselig intet. Konflikten i Syrien er dybt rodfæstet i den tortur, som børn på tretten år blev udsat for. De havde skrevet på murene »Væk med Bashar!«. Den syriske præsident har gjort sig bemærket med andre drab på sin egen befolkning og har flere gange anvendt saringas for at tilintetgøre flere tusinder uskyldige mennesker som i Goutha i 2013 og fire år senere i Khan Cheikhoun i den nordvestlige del af landet. Byen Aleppo led martyriet i 2016, hvor regeringsstyrkernes umenneskelighed blev tydelig. Rusland var medskyldig. Blandt de tusinde billeder af katastrofen husker verden Anas Al-Basha, kendt som »klovnen fra Aleppo«, som underholdt børnene under bombeangrebene, og som et luftangreb dræbte på et sted, hvor »de mørkeste kræfter herskede«, som hans bror sagde ved begravelsen.

Rejsen er ikke til ende. I Den Demokratiske Republik Congo (DRC) begår hæren og militser med regelmæssige mellemrum massakrer i en total forvirrende situation, hvor der hersker straffrihed. Overfald, prygl, bortførelser, fordrivelser ... Antallet af krænkelser af menneskerettighederne kan ikke længere tælles i disse afrikanske lande, hvor væbnede konflikter i mange år har været en del af hverdagen, fra Cameroun til Nigeria – domineret af Boko Haram, fra Mali til Somalia og fra Sudan til Tchad. Lad os heller ikke glemme, at øst for Congo i De Store Søers Område har over seks millioner mennesker mistet livet siden Anden Verdenskrig, hvilket gør regionen til en af de mest dødbringende i vor tid.

Latinamerika er et af de steder i verden, hvor menneskeliv ikke er meget værd. Den mellemamerikanske trekant — El Salvador, Guatemala og Honduras — var i 2016 en af de mest voldelige regioner i verden, som det blev fremhævet i den seneste rapport fra Amnesty International. Antallet af drab er her højere end i de fleste af de konfliktramte områder i verden. I El Salvador begås der 108 mord pr. 100 000 indbyggere, hvilket er en af de højeste morderater i verden. Situationen er forbedret i Colombia efter aftalen mellem regeringen og FARC-guerillaen (Colombias Væbnede Revolutionære Styrker), hvilket er et bevis på, at fred er mulig selv efter 50 års fjendskab. Venezuela styrer midt i en økonomisk krise mod diktatur under præsident Nicolás Maduros med angreb på uafhængige institutioner og undertrykkelse af modstandere.

Hvis man åbnede kortet over nye og åbenlyse krænkelser af menneskerettighederne, ville det være nødvendigt at tilføje situation for hmongerne i Laos og skæbnen for mindretallene i Turkmenistan, der er et land, der er hermetisk lukket for enhver undersøgelse af menneskerettighederne. Endelig kan man ikke se bort fra, at Middelhavet er blevet en kirkegård for migranter fra Libyen, Mali, Sudan, Syrien og Yemen, uden at en løsning på denne dramatiske situation er synlig på kort sigt. Lad os også fremhæve alle de krænkelser, som medierne og frihedskæmperne ikke ser, og som forbliver i informationssamfundets blinde vinkel.

Er dette endeløse katalog af lidelser og nederlag tegn på, at de grundlæggende rettigheder taber terræn? Tingene er knapt så enkle, og situationen er ikke så dystert. Hvad taler vi egentlig om? Den tidligere franske ambassadør for menneskerettigheder François Zimeray har givet en klar og nøgtern definition af begrebet: »Menneskerettighederne,« skrev han, »udgør hverken en morallære eller en samling værdier. Overholdelsen af menneskerettighederne er ikke motiveret af deres symbolske værdi og endnu mindre af forargelse. Det er rettigheder, der er et resultat af politiske kompromiser, og derfor er de mangelfulde. Det er rettigheder, der eksisterer eller ikke eksisterer, som anvendes og som krænkes. Retten til ikke at blive udsat for tortur, retten til en retfærdig rettergang, retten til ligestilling mellem mænd og kvinder og børns ret til at nyde deres barndom bidrager alle til respekten for den menneskelige

Christopher Anderson
Chile, Santiago, 1995
*Militærparade til ære for Augusto Pinochet foran
præsidentpaladset*

værdighed: Det er dette formål, som giver dem en moralsk kraft.« (Zimeray, F.: *J'ai vu partout le même visage. Un ambassadeur face à la barbarie du monde*, Plon, Paris, 2016).

Efter denne målestok kan det konstateres, at menneskerettighederne har gjort fremskridt siden Nürnbergprocessen (1945-1946), hvor de vigtigste nazistiske topfolk blev dømt, og indtil oprettelsen af Den Internationale Straffedomstol (ICC) i 2002, der har taget begrebet universalisme til nye højder. Det er ikke sådan, at der ikke har været blodige begivenheder i dette halve århundrede. Fremskridtet kan konstateres, fordi der løbende er blevet indført flere rettigheder, som supplerer de 30 artikler i verdenserklæringen fra 1948, som f.eks. ikke siger et ord om børns rettigheder. I løbet af årene har vi set nye former for beskyttelser som af flygtninge, statsløse personer, kvinder og børn. Der er blevet indført økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder, og kampen mod forskelsbehandling er blevet præciseret og styrket i FN, Europarådet og andre multilaterale fora. Med hensyn til ICC bør man anerkende det fremskridt, som oprettelsen af en ny instans, der undersøger potentielle krænkelse, udgør. Det er bedre end de særdomstole, som er oprettet for forbrydelserne begået i det tidligere Jugoslavien og i Rwanda, altså efter at forbrydelserne er begået, hvilket strider imod selve retsbegrebet.

Forrige dobbeltside: **Thomas Dworzak**
Rusland, Grozny, 2002
En pige med balloner; i baggrunden ødelæggelser fra de to krige i Tjetjenien

I henhold til den seneste udvikling er det vigtigt også at nævne retten til intervention i 2004-2005, som folkeretten udtrykkeligt anerkender med begrebet »beskyttelsesansvar«. Dette store fremskridt er dog blevet undergravet med den internationale intervention i Libyen. De vestlige styrker overskred de retlige beføjelser, som de havde fået tillagt, og fremprovokerede en brutal ændring i ledelsen af Libyen. Det er ikke sikkert, at retten til intervention vil forblive uændret efter begivenhederne i Libyen, selv om interventionen var nødvendig.

Ud over de krænkelse af menneskerettighederne, som begås af autoritære regimer, er dette så værdifulde begreb udsat for en stor fare: Der rejses tvivl om universalitetsprincippet. Mange lande i Asien og den arabiske verden samt USA bestræber sig på at begrænse omfanget af menneskerettighederne og påberåber sig kulturelle forskelle og særlige omstændigheder, som efter deres opfattelse berettiger til at tilpasse disse rettigheder eller helt unddrage sig dem på grundlag af tvivlsomme specifikke forhold. Malaysias tidligere premierminister Mahathir bin Mohamad udviklede begrebet »asiatiske værdier«, som nu fremføres af de kinesiske myndigheder til at hævde, at disse står højere end de internationale standarder. »Ved at fremhæve disse karakteristika,« skrev François Zimeray, »ønsker man at se de borgerlige og politiske frihedsrettigheder som mindre vigtige end friheden til at producere, forbruge og adlyde.« Der ville med andre ord være tale om dobbelte former for menneskerettigheder og om

dobbeltstandarder i en konkurrence mellem normer, hvor de nationale regler har forrang på grundlag af traditioner, vaner, og større hensyn til egeninteresser. Man kan konstatere den samme vilje til at indskrænke universalitetsprincippet hos lederne af de muslimske lande i Den Islamiske Konference (OIC). Det islamiske menneskerettighedscharter, der blev offentliggjort i 1990, giver ikke ens rettigheder til mænd og kvinder. Men disse forsøg er ikke specifikke for autokratiske regimer. USA med Donald Trump — og førhen George W. Bush — har begrænset de grundlæggende rettigheder med metoder, der begrundes med hensynet til højere mål. Den tortur, som de amerikanske styrker i Irak har begået, og frihedsberøvelserne i Guantánamo Bay er udtryk for denne form for relativisme. Men hvilken rettighed giver lov til ustraffet at afskaffe en anden rettighed?

Universalitetsbegrebet bestrides endvidere af tre afrikanske lande — Burundi, Gambia og Sydafrika — der har erklæret, at de ønsker at trække sig ud af Den Internationale Strafferetsdomstol (mere præcist Romstatutten) med den begrundelse, at Domstolen i Haag primært går efter afrikanske ledere. Det er forkerte anklager, der snarere bør henlede vores opmærksomhed på den straffrihed, som mange afrikanske ledere har nydt i mange

årtier.»Den Afrikanske Union opfordrer fortsat medlemsstaterne til at se bort fra deres internationale forpligtelse til at anholde præsident Omar al-Bashir, der er eftersøgt af ICC for folkedrab,« som Amnesty International påpeger. »I maj 2016 blev han ikke arresteret af Uganda med henblik på udlevering, og dette land levede hermed ikke op til sit ansvar over for hundredtusindvis af mennesker, der er blevet dræbt eller fordrevet under konflikten i Darfur.«

Disse ændringer viser, at de universelle menneskerettigheder nu skal konkurrere med en stadig stærkere modstander: store fællesskabers suverænitet samt identitetsfølelser. Der ligger en stor trussel for individet bag disse restriktive fremgangsmåder. Det kan faktisk blive glemt, at alle har rettigheder, bare han eller hun er til og er et fuldgyldigt medlem af menneskesamfundet. Men kampen er ikke tabt. Det er en kamp, der føres hele tiden, og som forstærkes af dem, der bidrager til den fælles konstruktion af rettigheder der, hvor de bor, og der, hvor de lider. Det er tilfældet for de 30 Sakharovprismodtagere, der i løbet af de sidste 30 år har slået dørene op for en fremtid med håb og forhindrer, at de lukkes igen. At forsvare menneskerettighederne er først og fremmest at forsvare dem, der kæmper for menneskerettighederne.

Sakharovprisen

Sakharovprisen for tankefrihed blev tildelt første gang i 1988 til Nelson Mandela og Anatolij Martjenko og er Den Europæiske Unions største hyldest til menneskerettighedsarbejde. Den giver anerkendelse til enkeltpersoner, grupper og organisationer, som har ydet et enestående bidrag til at beskytte tankefriheden. Gennem prisen og det tilknyttede netværk støtter EU prismodtagere, som styrkes og bistås i deres bestræbelser på at forsvare deres sager.

Prisen er hidtil blevet tildelt systemkritikere, politiske ledere, journalister, advokater, civilsamfundsaktivister, forfattere, mødre, hustruer, minoritetsledere, en antiterrorgruppe, fredsaktivister, en antitorturaktivist, en tegner, langtidsfængslede samvittighedsfanger, en filminstruktør, FN som organ og tilmed et barn, som kæmpede for retten til uddannelse. Den fremmer især ytringsfrihed, mindretals rettigheder, overholdelse af folke-

retten, udvikling af demokrati og gennemførelse af retsstatsprincippet.

Europa-Parlamentet tildeler Sakharovprisen sammen med et beløb på 50 000 EUR ved et formelt plenarmøde i Strasbourg hen imod slutningen af hvert år. Hver af Parlamentets politiske grupper kan nominere kandidater, og det samme kan individuelle medlemmer (forudsat at den enkelte kandidats kandidatur støttes af mindst 40 medlemmer). Kandidaterne præsenteres på et fælles møde i Udenrigsudvalget, Udviklingsudvalget og Underudvalget om Menneskerettigheder, og udvalgenes medlemmer stemmer om en liste på tre kandidater. Den eller de endelige vindere af Sakharovprisen vælges af Formandskonferencen, et organ i Europa-Parlamentet, der ledes af dets formand, og som omfatter lederne af alle de politiske grupper, som er repræsenteret i Parlamentet, hvilket gør valget af prismodtagerne til et ægte europæisk valg.

Prismodtagere

- 2017** Den demokratiske opposition i Venezuela
- 2016** Nadia Murad og Lamyia Haji Bashar
- 2015** Raif Badawi
- 2014** Denis Mukwege
- 2013** Malala Yousafzai
- 2012** Nasrin Sotoudeh og Jafar Panahi
- 2011** Det Arabiske Forår: Mohamed Bouazizi, Ali Ferzat, Asmaa Mahfouz, Ahmed Al-Senussi og Razan Zaitouneh
- 2010** Guillermo Fariñas
- 2009** Memorial
- 2008** Hu Jia
- 2007** Salih Mahmoud Mohamed Osman
- 2006** Aleksandr Milinkevitj
- 2005** Kvinder i Hvidt, Hauwa Ibrahim, Journalister uden Grænser
- 2004** Journalistforbundet i Hviderusland
- 2003** FN's generalsekretær, Kofi Annan, og hele FN's personale
- 2002** Oswaldo Jose Paya Sardinas
- 2001** Izzat Ghazzawi, Nurit Peled-Elhanan, Dom Zacarias Kamwenho
- 2000** *¡BASTA YA!*
- 1999** Xanana Gusmão
- 1998** Ibrahim Rugova
- 1997** Salima Ghezali
- 1996** Wei Jingsheng
- 1995** Leyla Zana
- 1994** Taslima Nasreen
- 1993** *Oslobodjenje*
- 1992** *Las Madres de Plaza de Mayo*
- 1991** Adem Demaçi
- 1990** Aung San Suu Kyi
- 1989** Aleksandr Dubtjek
- 1988** Nelson Rolihlahla Mandela, Anatolij Martjenko

Europa- Parlamentets rolle

EU-borgerne mener ifølge meningsmålinger, at menneskerettighederne er den værdi, som Europa-Parlamentet først og fremmest bør forsvare. Menneskerettighederne er forankret i EU's traktater, EU's charter om grundlæggende rettigheder samt i EU's politikker for eksterne forbindelser, herunder i handlingsplanen for 2015-2020 om menneskerettigheder og demokrati. I sine relationer til tredjelande er Unionen bundet til at arbejde for demokrati, retsstatsforhold, menneskerettighedernes og de grundlæggende frihedsrettigheders universalitet og udelelighed, respekt for den menneskelige værdighed, principperne om lighed og solidaritet samt respekt for principperne i De Forenede Nationers pagt og folkeretten. Europa-Parlamentet spiller en central rolle med hensyn til at forsvare og fremme demokrati, ytringsfrihed, retfærdige valg og universelle menneskerettigheder.

Europa-Parlamentet nøjes ikke med at uddele den årlige Sakharovpris. Det opretholder og forsvare menneskerettighederne gennem beslutninger om akutte menneskerettighedsanliggender, en årsberetning om menneskerettigheder og demokrati i verden og EU's menneskerettighedspolitik på området, parlamentarisk dialog og diplomati med modparter og myndigheder i tredjelande, høringer om menneskerettighedsspørgsmål i dets udvalg, deltagelse i valgobservationsmissioner i hele verden, fælles aktioner fra Sakharovprisnetværkets side, Sakharovstipendiatprogrammet for menneskerettighedsforkæmpere og andre menneskerettighedstiltag i partnerskab med de nationale parlamenter og civilsamfundet.

I sine beslutninger om akutte trusler mod menneskerettighederne, som vedtages på hvert plenarmøde i Strasbourg, sætter Parlamentet fokus på og tager stilling til menneskerettighedskrænkelser rundt om i verden. Det gentager også sine klare holdninger til forebyggelse af tortur og mod dødsstraf, til beskyttelse af menneskerettighedsaktivister, konfliktforebyggelse, kvinders og børns rettigheder, til beskyttelse af mindretal samt beskyttelse af oprindelige folks og handicappedes rettigheder i hele verden. Europa-Parlamentets beslutninger danner ofte grundlag for indgriben fra EU's Ministerråds, Europa-Kommissionens og EU-Udenrigstjenestens side og har til tider en omgående indvirkning på de berørte regeringers handlinger.

Europa-Parlamentet fører tilsyn med EU's eksterne forbindelser, da dets lovgivningsmæssige beføjelser giver mulighed for at blokere for indgåelse af EU-aftaler med andre lande, hvis disse gør sig skyldige i alvorlige krænkelser af menneskerettigheder og demokratiske principper. Parlamentet kræver streng overholdelse af de menneskerettighedsklausuler, der automatisk indføres i sådanne aftaler. I april 2011 opfordrede Parlamentet EU til at indstille forhandlingerne om en associeringsaftale mellem EU og Syrien, og i september 2011 blev EU's samarbejdsaftale med Syrien delvist suspenderet, »indtil de syriske myndigheder sætter en stopper for de systematiske krænkelser af menneskerettighederne«.

I den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik og i politikken for udviklingssamarbejde

fastslås det i EU-lovgivningen, at dens mål er »udvikling og befæstelse af demokratiet og retsstatsprincippet samt respekt for menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder«. Dette mål er blevet eksplicit indarbejdet, i høj grad takket være Europa-Parlamentet. Hvert år vedtager Parlamentet sin egen betænkning om årsrapporten fra Unionens højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik og næstformand for Kommissionen om de vigtigste aspekter og principielle valg inden for EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik (FUSP).

Underudvalget om Menneskerettigheder (DROI) er det organ, der hovedsageligt er ansvarligt for det parlamentariske arbejde på menneskerettighedsområdet og udgør et egentligt forum, hvor parlamentsmedlemmer, internationale aktører, eksperter og civilsamfundet foreslår og vurderer, hvilke foranstaltninger der skal træffes på EU-plan og internationalt plan. DROI deltager også regelmæssigt — eller opfordrer andre udvalg i Europa-Parlamentet til at deltage — i sådanne drøftelser. Dets betænkninger og beslutninger vedtages af Udenrigsudvalget (AFET). Udviklingsudvalget afholder ligeledes regelmæssige drøftelser om menneskerettighederne i udviklingslandene. Udvalgsdelegationerne behandler også menneskerettighedsspørgsmål i forbindelse med landebesøg.

Parlamentet har desuden styrket sin rolle i forsvaret af menneskerettighederne ved at støtte parlamentarisk demokratisk og parlamenta-

risk politisk dialog, idet dets stående delegationer afholder høringer med repræsentanter for civilsamfundet fra ikkemedlemsstater og udsender ad hoc-delegationer til at vurdere menneskerettighedssituationen på stedet. De vigtigste forummer for politisk dialog mellem Europa-Parlamentet og ikke-EU-lande er Den Blandede Parlamentariske Forsamling EU-AVS, Den Parlamentariske Forsamling for Middelhavsunionen, Den Euro-Latinamerikanske Parlamentariske Forsamling og Den Parlamentariske Forsamling Euronest med de østeuropæiske partnere.

Europa-Parlamentet har anvendt sine budgetmæssige beføjelser til i betydelig grad at øge de ressourcer, der er øremærket til programmer, som beskæftiger sig med demokrati og menneskerettigheder, og har med succes kæmpet for at bevare funktionen af Det Europæiske Instrument for Demokrati og Menneskerettigheder (EIDHR), der er et centralt finansielt og politisk instrument til at støtte civilsamfundsforkæmpere og menneskerettighedsforkæmpere, navnlig dem, som er i fare for at miste livet.

Europa-Parlamentet har som supplement til sit arbejde på menneskerettighedsområdet forpligtet sig til at støtte frie og retfærdige valg i lande uden for EU, da de er afgørende for at skabe demokrati, legitimitet og øge borgernes tillid til institutionerne. Europa-Parlamentets medlemmer leder og deltager regelmæssigt i EU's valgobservationsmissioner, som har til formål at sikre, at menneskers ret til at vælge deres ledere respekteres fuldt ud.

Næste dobbeltside: **Nikos Economopoulos**
Tyrkiet, Yozgat. 1990
Politisk forsamling

Luxembourg: Den Europæiske Unions
Publikationskontor, 2017

Print

ISBN 978-92-846-1558-2

doi:10.2861/018508

QA-01-17-954-DA-C

PDF

ISBN 978-92-846-1596-4

doi:10.2861/278022

Printed by Bietlot in Belgium

Yderligere oplysninger:

europarl.europa.eu

europarl.europa.eu/sakharov

Publikationskontoret

